

CONTRA

nr 5 1992 (nr 105 från starten) årgång 18 Pris 25:–

**Ska knarket
släppas fritt?**

**Nujomas flygplansaffärer
Palmemordet inte unikt
Sveaborg**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Anders Fjällström

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM
Tel 08-654 95 52 (även 08-751 56 26)
Telefax: 08-654 95 52 (ring oss innan Du faxar)
Frihetens röst (telefon svarare) 08-652 48 99

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.
Inbetalas på postgiro 85 95 89-4
eller bankgiro 261-2638.

Finland: Minst 95 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 145 norska kronor per år.

Norskt postgiro 1 99 82 77.

Danmark: Minst 145 danska kronor per år.

Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Göza Mölnär

Redigering & Layout: Anders Fjällström

Redaktion: Christer Arkelors, Anders Fjällström,

Carl G. Holm och Benny Pung

Övriga medarbetare: Tommy Hansson, Bertil

Häggman, Bertil Lindblom, Alf Norbäck, Anne

Sundström, Roger Söderqvist, Heidi Torbergsen

samt Peter Hartvig, Köpenhamn, Allan C.

Brownfeld, Washington och Rune Westin, Sydney.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0522-416 06

Länskontakter

Blekinge: Mats Mårtensson 0455-133 36

Bohuslän: Se Göteborg

Gotland: Alf Norbäck 0498-102 06

Gävleborg: Grethe Blomgren 026-27 31 23

Göteborg: Magnus Ekelund 031-84 70 21

Halland: Jörn Alwerud, 0346-620 46

Jämtland: se Västernorrland

Jönköping: David Stavenheim 036-18 68 62

Kalmar: Se Jönköping

Kopparberg: se Gävleborg

Kristianstad: Ole Axelsson 0451-802 65

Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21

Malmöhus: Mats Gunnarsson 0418-229 43

Norbotten: Elisabeth Olsson 0970-340 85

Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44

Stockholm: Claes Henriksson 08-761 28 36

Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62

Uppsala: Hermann Schulze 018-35 81 28

Värmland: se Örebro

Västerbotten: Georg Norlin 0912-300 62

Västernorrland: Herbert Forsström 060-246 98

D.o: Stanley Skoglund 060-56 89 65

Västmanland: Michael Berg 021-270 33

Älvsborg: Evald Olsson 0531-112 65

Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22

Östergötland: se Jönköping

Danmark: Lise-Lotte Hartvig 31 10 88 72

Norge: Arne Styhr 02-56 08 86

Nyland: Roger Wessman 90-76 69 37

Österbotten: Joakim Förars 961-321 14 04

även: 921-51 86 19

Presslagd 1992-08-12

Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1992

CONTRA-NYTT

Extra exemplar för utdelning

Med detta nummer följer ett äldre exemplar av Contra. Vår förhoppning är att Du ska ge bort exemplaret till någon som Du tror skulle vara intresserad av att prenumerera på Contra.

Vi vet av erfarenhet att personliga kontakter är det bästa sättet att värva nya läsare. Både effektivare och trevligare än dyra annonser. Om varje prenumerant värvade var sin ny prenumerant skulle Contras upplaga fördubblas och Contras situation vara en helt annan än idag.

Det vore kanske att hoppas på för mycket, men varje ny prenumerant betyder ändå att Contras möjligheter att utvecklas och leva vidare ökar.

Önskar Du fler tidningsexemplar och inbetalningskort: Meddela oss så skickar vi fler.

Bli länskontakt!

Som framgår av av förteckningen till vänster saknar Contra för närvarande länskontakter i sex län. De tidigare länskontakterna har flyttat eller av andra orsaker inte haft möjlighet att stå kvar som kontaktpersoner.

Bor Du i något "ledigt" län är Du välkommen att bli Contras länskontakt i området. Uppdraget, som är att betrakta som ett ideellt hederuppdrag, är föga betungande. Kontakta redaktionen så berättar vi mer.

INNEHÅLL – CONTRA 5/1992

sid

- 3 **Ängladamm eller ragnaröka**
Georg Hardt tar upp idéer för och emot fritt knark.
- 6 **Palmemordet inte unikt**
Politiska mord har en lång tradition i Sverige.
- 8 **Sveaborg**
Stefan Klenze om vapenbrödrörelsen Sveaborg.
- 10 **Brev till Contra**
Contras läsare tycker till.
- 11 **Gula sidorna**
Aktuella smånotiser.
- 15 **Revolutionären Mandela**
Tommy Hansson om ANC och utvecklingen i Sydafrika.
- 18 **Kazachstan**
Den första artikeln i en serie om länderna i f d Sovjet.
- 20 **Nujomas flygplansaffärer**
Om Swapopresidenten Nujomas dyra flygplansinköp.
- 21 **Lögnerna i JFK**
Rune Westin om felaktigheter i filmen "JFK".
- 23 **Boknytt**

Ska knarket släppas fritt? Många människor, säkert också bland *Contra*s läsare, ryggar tillbaka inför frågeställningen. Frågan förs dock fram av högst seriösa debattörer och förtjänas att dryftas. Vi publicerar i artikeln nedan argument både för och emot fritt knark. Vad tycker Du själv? Skriv gärna en in-sändare till *Contra*!

Ängladamm eller ragnaröka?

Av Georg Hardt

Legaliseringsdebatten om narkotika blossar nu åter upp i Sverige. Det väckte stort rabalder när personer i Carl Bildts närmaste omgivning visade sig ha positiva tankar om en legalisering av hasch. Uppståndelsen visar att frågan är närmast tabubelagd.

I USA är förhållandet annorlunda. Där har debatten om att släppa knarket fritt pågått i trettiotalet år.

I Holland är det sedan länge tillåtet med marijuana och hasch. Sociala myndigheter i Frankfurt, Zürich och Milano pläderar för en liknande linje. Högst seriösa tidskrifter som *The Economist* och *The New York Times* har varit positiva.

Det går alltså inte att avfärda legaliseringsivrarna som världsfrånvända extremister, som under drogpåverkan framkastar förvirrade teser. Som de flesta andra frågor finns det även här goda argument för och emot.

Drog- eller förbudsrelaterade problem

En viktig distinktion görs mellan problem som är *droganvändningsrelaterade* och problem som är *drogförbudsrelaterade*.

Det förstnämnda innebär att droganvändarens omdöme påverkas av drogen, varför han stjäls, blir våldsam, lämnar sin familj i sticket, missköter sitt arbete osv.

Problem som beror på förbudet i sig är något annat. Genom att narkotika är förbjudet upp-

står kriminell verksamhet som våld, stölder, korruption etc.

Ett bra exempel som belyser skillnaden mellan de olika problemkategorierna kommer från alkoholförbudets tid i USA: Al Capone var inte berusad när han beordrade mord. Hans verksamhet var i stället en direkt följd av alkoholförbudet.

Vid en genomgång av artiklar i ämnet märker man genast hur "förbudare" och "tillåtare" lägger olika stor vikt vid dessa två typer av problem.

De visar stolt upp siffror som ska vidimera den egna uppfattningen och motbevisa motståndarens. Ibland hänvisar båda sidor till samma studie, men då till olika delar av den. Ett exempel på detta är situationen i Alaska, som har en liberalare policy än övriga stater i USA.

Legaliserare spelar på att marijuana-konsumtionen är lägre, medan förbudsanhängarna i stället visar att konsumtionen sjunker långsammare där än i övriga USA.

Samtidigt hävdar den ena

sidan att marijuana är helt ofarligt, vilket den andra inte alls håller med om. Ibland räknar man med drogpåverkades självmord när en drogs farlighet ska bestämmas, ibland inte.

Olägenheter

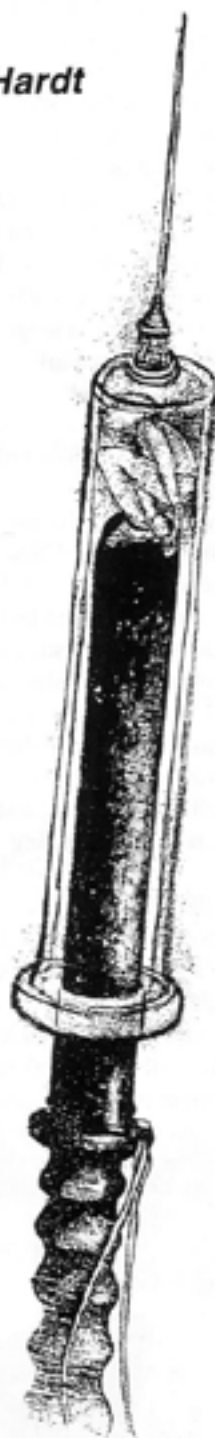
Det finns uppenbara olägenheter med förbudet som kan vara intressanta att gå igenom.

Priset på förbjudna droger blir skyhögt, jämfört med deras farmaceutiska pris, dvs det pris den kemiska substansen skulle betinga vid legal försäljning.

Eftersom drogerna är beroendeframkallande tvingas användarna till stölder och prostitution. 40 procent av egendomsbrotten i USA antas begås av missbrukare. Samtidigt, eftersom droganvändarna är tvungna att bryta mot lagar, skapar förbudet en allmän respektlöshet mot lag och ordning.

Drogeförbudet gör att den fria marknadens principer inte fungerar. En öppen marknad karaktäriseras av ett ohämmat informationsflöde, som optimalt leder till hög kvalitet och nöjda kunder. Men den undre världen fungerar inte så.

Därför stämmer inga kunder sina droglangare för att de fått dåligt heroin. Därför hängs inte tillverkare av farliga hembränningsapparater ut i *Expressen* och därför gör *Råd & Rön* inga tester av olika haschsorter.

Därför råkar missbrukare ut för överdoser på grund av att styrkan på dosen varierar och därför sprider smutsiga injektionsnålar sjukdomar som AIDS och gulsot.

På grund av nolltoleransen kan ingen seriös information om

droger ges.

Heroin är exempelvis mycket farligt tillsammans med alkohol, men staten kan knappast gå ut och varna missbrukare för detta, eftersom den officiella ståndpunkten är att heroin ska vara helt förbjudet.

Myndigheterna vågar inte heller informera om skillnaden i farlighet mellan olika droger. Det kan leda till att nyrekryterade användare, som först provar en relativt harmlös drog, exempelvis marijuana, går över till heroin eller andra tunga droger. Heroin är ju varken mer eller mindre förbjudet än marijuana, vilket kan tolkas som att båda drogerna är lika farliga/ofarliga.

Paralleller dras ofta med alkoholförbudets tid i USA. Under alkoholförbudet i USA var mordfrekvensen högre än både före och efter förbudstiden.

På samma sätt hävdas att ett knarkförbud leder till våld och kriminalitet. Våldet drabbar även oskyldiga, som när mammor med barn blir beskjutna när rivaliserande knarkgäng gör upp.

När alkoholen åter blev tillåten i USA 1934, ökade de facto antalet alkoholrelaterade sjukdomsfall.

Men samtidigt minskade antalet dödsfall som orsakats av dålig sprit drastiskt. Droganvän-

Med sin akvarell "Caffe-Beslaget" från 1799 ironiserar konstnären Pehr Nordqvist över 1794 års kaffeförbud. På tavlan uppenbarar sig två polisbetjänter under ett kafferep...

dare inser som regel att ett högt drogintag är farligt i det långa loppet. Däremot ingår inte i riskkalkylen risken för för dåliga eller orena produkter. Det är ett problem som kan lösas genom legalisering.

Rätten till sin kropp

Det som ovan framförts är givetvis pragmatiska argument. Men det går också att resa filosofiska funderingar mot ett förbud.

Vad har staten för rätt att förbjuda människor att ta droger?

Ska det i så fall vara tillåtet att klättra i berg? Det är ju också riskfyllt.

Om en människa verkligen äger sin kropp, får hon inte då göra vad hon vill med den, så länge hon inte inkräktar på andra människors frihet? Det vanliga svaret brukar bli: "ja, till en viss grad, inga överdrifter". Det är precis det som dagens lagstiftning vilar på.

Det går att rangordna droger ("mind-altering substances") från mycket ofarliga till mycket farliga. Längst ned på skalan finns kakao, te och kaffe.

Därefter följer marijuana, som många anser mindre farligt och mindre beroendeframkallande än tobak, och därefter hasch. Sedan följer alkohol, morfin och heroin.

Det finns dock säkert invändningar mot denna rangordning.

Var ska strecket dras?

I Sverige är alkohol tillåtet, även försäljningen sker under en rad restriktioner. Hur kan alkoholen vara tillåten då den bevisligen skördar fler liv än hasch?

Varför får man röka tobak men inte marijuana? Kaffe är inte bra för kroppen, borde inte

det förbjudas?

Kaffe har faktiskt varit förbjudet i Sverige, vid fyra tillfällen mellan 1756 och 1822. Dock inte främst av folkhälsoskäl, utan för att minska kaffeimportens belastning på handelsbalansen.

Diskussion ovan handlar alltså om var strecket tillåtet/förbjudet skall dras. Gäller diskussionen principer är frågan i stället om något streck överhuvudtaget skall dras.

Då handlar det om mänskliga rättigheter, om tankefrihet och individens ocränkbarhet. Detta kan sättas emot frågan om en drogberoende person verkligen kan sägas vara fri.

Debatten om fritt knark har förekommit tidigare i Sverige.

Då, på 1960-talet, legalförskrevs amfetamin och morfin. Resultatet var dock klart misslyckat: både narkotikakonsumtionen och brottsligheten ökade hos de som fick de legalt förskrivna drogerna.

Om situationen idag skulle bli annorlunda kan vi bara spekulera om. Säkert är dock att framtiden kommer att föra med sig en het debatt med både pragmatiska och principiella argument.

De amerikanska myndigheterna bedriver kamp mot narkotikan med rent militära metoder.

FMN vill ha knarkförbud

"Debatten riskerar att bli väldigt polariserad. Antingen vill man släppa knarket fritt eller också vill man föra storskaligt militärt krig mot knarket. I stället är det små insatser på lokal nivå som hjälper upp situationen. Sverige har faktiskt en internationellt sett lyckad politik. Andelen som prövat narkotika har sjunkit från 20-25 procent under 1970-talet till dagens siffror på 3-4 procent."

Detta skriver Johan Danielson i skriften *Legalisering - 11 utgångspunkter sett ur Föräldraföreningen mot narkotikas perspektiv*. Danielson har länge studerat frågan, och säger att han inser själva problemställningen. Det finns problem med den nuvarande policyn, som till exempel HIV-spridning och u-länders situation. Men vad är alternativet, fortsätter han, och ställer en rad motfrågor:

- Vilka preparat skall tillåtas? Bara hasch eller allt knark?
- Skall en åldergräns finnas. Hur skall man då tampa med langningsproblematiken?
- Hur går det med HIV-spridningen om sexuellt stimulerande preparat släpps fria?
- Om man talar om narkotika som ett brott

utan offer, hur ställer man sig då till de anhörigas situation?

- Hur finansiera vården av alla nya missbrukare?

Att tobak och alkohol är farligt ger ingen anledning att tillåta knark. Varför addera knarkets negativa följder till de stora problem vi idag har med alkohol och tobak? Danielson menar vidare att om alkohol introducerades idag skulle det antagligen förbjudas.

Analogin med förbudstiden i USA har klara brister, och är en stark förenklning: Först var alkohol tillåtet, sedan förbjöds det.

"The prohibition" saknade folkligt stöd, medan en stor majoritet ställer sig bakom det nuvarande knarkförbudet. Grundfrågan är vilket som är farligast: förbudet eller knarket. Förbudet måste kvarstå.

Kriminaliseringen av knark är bara en del av en genomtänkt policy och kompletteras med utbildning och information. Alkoholförbudet saknade dessa komplement och misslyckades kanske just därför.

Det är, enligt Danielson, främst två krafter som kommer att verka mot en liberali-

Johan Danielson från Riksförbundet föräldraföreningen mot narkotika (FMN): "Jag ser problem med förbudet, men var finns alternativen?"

sering. Institutionen familjen bildar den tysta majoriteten och är därför viktig. Dessutom finns företagen som i rent egenintresse är mot en liberalisering som leder till ökad narkotikakonsumtion. Efter amerikansk förebild börjar nu företag som Scania och SKF att driva linjen att kämpa mot narkotika. □

Olika slags narkotika

Sammanställning:
Viktor Wahlström

Till skillnad från alkoholdrycker som alla innehåller samma berusningsframkallande substans, etanol, består de olika narkotikapreparaten av vitt skilda substanser, vars enda gemensamma nämnare är att de påverkar psyket:

Opiater

Framställs av opiumvallmons mjölksaft. Ur denna framställs koden och morfin (10 gånger starkare). Effekten är sedativ, dvs lugnande. Nervbanorna blockeras. Används som smärtstillande medel inom sjukvården. Vid överdoser inträffar andningsstillestånd. Efter torkning kan den obehandlade mjölksaften rökas och kallas då opium.

Heroin

Morfin som behandlats med acetylklorid. Till skillnad från morfin ger den upphov till starka lustkänslor, varför den inte används inom sjukvården.

Amfetamin

Ett s.k "uppåttjack". Skapar tillsammans med kokain starka sexuella drifter. Aptitnedsättande, varför drogen tidigare använts

som bantningsmedel. Grava sömnstörningar kan uppstå. Extacy och Ice är varianter av amfetamin.

Cannabis

Det latinska namnet för hampväxter som innehåller cannabinol. Dessa röks obehandlade i form av marijuana och koncentrerade som hasch. Effekten är lustbetonad och påverkar tids- och rumsuppfattningen. På längre sikt påverkas personligheten och individen förslappas. I fallet hasch uppstår också schizofrena biverkningar.

LSD

Lysersyredietilamid. Oerhört hallucinatorisk.

Kokain

Alkaloid som finns i kokabuskens blad. Smärtdövande och uppiggande. Crack är en blandning av kokain och bikarbonat (bakpulver).

"Drug-designers" framställer ständigt nya droger för att utnyttja kryphål i lagen, eftersom myndigheterna inte kan förbjuda droger som de inte känner till.

Palmemordet inte unikt

Ett vanligt omdöme efter mordet på Olof Palme den 28 februari 1986 var att "Sverige förlorade sin politiska oskuld". Sverige, ett litet land i Nordeuropa, skulle således intill mordet på Palme ha varit lyckligt omedvetet om den politiska terrorismen.

Men påståendet om den förlorade oskulden är felaktigt, ty den förlorade vi långt tidigare. Politiskt våld och mord på statsmän, kungar och andra dignitärer har skett då och då i Sverige. Och inte sällan är det makten själv som stått för brutaliteterna...

I själva verket förekom politiskt våld i Sverige redan under Hedenhös med veritabla blodbad mellan konkurrerande stormansätter.

Under medeltiden kom detta till uttryck genom "Håtunaleken" och "Nyköpings gästabad", två integrerade delar av den svenska historien.

Ett par hundra år därefter blev Gustav Vasa svensk konung, och under loppet av den svenska befrielsekampen mot det danska väldet skydde danske kungen inga medel för att hålla de svenska frihetssträvandena i schack. Den 8 november 1520 inträffade i nuvarande Gamla stan det så kallade Stockholms blodbad, då ett stort antal svenskar i framskjuten ställning halshögs.

Brutala metoder

Men Gustav Vasa var inte mycket sämre än sin danske kollega Kristian "tyrann" då han kom till kungamakten. Upprorsmakare av typ Nils Dacke i Småland jagades fram, torterades och avrättades. "Kung Gösta" var därmed ett dåligt föredöme för sina tre söner Erik XIV, Johan III och Karl

IX vad beträffar mildhet.

Den yngste av halvbröderna (de hade olika mammor) var Karl IX som slutligen lyckades säkra Sveriges ställning som protestantisk makt med hjälp av lika brutala metoder som någonsin kungarna Kristian eller Gustav. Här må det vara nog att anföra exemplet Linköpings blodbad 1600, då Karl gjorde upp räkningen med den ka-

Mordet på Olof Palme var långtifrån den första politiska illgärningen av detta slag i Sverige. (Foto: Tommy Hansson)

tolst orienterade oppositionen på samma sätt som danske kungen gjort i Stockholm åttio år tidigare med svenska motståndsmän.

Johan III lär vidare på sin tid ha förgiftat broder Erik XIV med den bekanta ärtsoppan. Erik som själv inte var något dygdemönster – ett eklatant exempel härpå är

förstörelsen av och massakern i Ronneby (som då var danskt) på 1560-talet.

Mordet på Gustav III

Men man behöver ingalunda gå så långt tillbaka för att uppsåra politiska våldsamheter och terrorism i Sverige. I mars 1792 sköts Gustav III, "tjusarkonungen", till döds under en maskeradbal på Kungliga Operan. Den politiska bakgrunden till detta attentat var att kung Gustav infört reformer som gynnade bönderna på adelns bekostnad.

En vitt förgrenad adelskonspiration under ledning av den finlandssvenske generalen Pechlin bildades, och den som slutligen åtog sig uppdraget att skjuta kungen var kaptenen och processmakaren Johan Jacob Anckarström (för övrigt uppkallad efter den franske utopisten Jean-Jacques Rousseau).

Anckarström höll monarken ansvarig för sina egna ekonomiska olyckor. Endast mördaren själv avrättades på den dåvarande avrättningsplatsen vid Skanstull, medan ett antal av konspiratörerna med greve Ribbing i spetsen sändes i exil.

Efter några års förmyndarregim under den stränge Reuterholm sattes Gustav III:s son Gustav IV Adolf på tronen. Detta visade sig dock vara mindre lyckligt för det svenska riket.

Även om Gustav Adolf långt ifrån var så dålig som propagandan velat påskina, ledde missnöjet ändå till att kungen avsatte i en statskupp ledd av militären. Året var 1809, samma år som Sverige fick en ny och mer demokratisk grundlag.

Onda andar.

Det slutande 1700- och det begynnande 1800-talet var en mycket orolig tid i Sverige, inte minst politiskt. 1810 lynchades riksmarskalk Axel von Fersen i Gamla stan av en blodtörstig mobb, vilken felaktigt anklagade Fersen för att vara medskyldig till tronföljaren Karl Augusts död samma år (Karl August hade i själva verket dött i

hjärtslag under en truppinspektion till häst i Skåne).

Fältet var nu fritt för ett nytt kungahus som efter diverse turer hämtade från Frankrike. Jean-Baptiste Bernadotte blev under namnet Carl XIV Johan svensk kung och som sådan faktiskt uppskattad ännu mer i

Gustav III – mördad.

Norge än här hemma. Carl Johan, en av Napoleons mest framstående generaler, lät hårdhänt slå ned alla försök till undergrävande av kungamakten och den bestående ordningen.

Då återverkningar av revolutionen i Europa nådde Sverige 1848 lät konung Oscar I (son till Carl Johan) kommendera ut polis och militär med uppgift att brutalt slå ned våldsamma upplopp i centrala Stockholm, underblåsta av inhemska socialister och kommunister men inspirerade av Karl Marx och Friedrich Engels kommunistiska korrespondentkommitté i Bryssel.

Men någon socialistisk revolution blev det vid denna tid dessbättre vare sig i Sverige eller annorstädes, åtminstone inte någon av bestående art. Över ett halvt århundrade senare var dock situationen en annan. Anarkistmordet på Rysslands premiärminister Pjotr Stolypkin 1911 ledde fram till revolutionen i Petrograd 1917 och det barbarvälde som redan författaren Fjodor Dostojevskij varnat för i sin kontroversiella roman *Onda andar* i början av 1870-talet.

Dostojevskij såg med profetisk klarsyn vad som skulle komma i Ryssland och på andra håll. I början av 1900-talet mördades en hel rad internationella ledare i en anarkistisk våldsvåg – kung Umberto i Italien (1900), president William McKin-

ley i USA (1901) samt Spaniens regeringschef José Canalejas (1912) är bara några exempel.

Amalthea-dådet

I Sverige skedde år 1908 ett beryktat terroristdåd då det engelska fartyget Amalthea – som hyste strejkbrytare – utsattes för ett bombattentat varvid en person dödades och sju skadades. I terroristligan fanns en viss Anthon Nilsson, som dömdes till döden men benådades. Han avled för ett par år sedan vid 100 års ålder och kallades då allmänt "Amaltheamannen". Under sina sista år hyllades Nilsson som en stor hjälte också av svensk socialdemokrati.

1909 mördades så den svenske generalen O L Beckman i Kungsträdgården i Stockholm av anarkisten Hjalmar Wång, som i ett brev angav vänsterrevolutionära sympatier som motiv för illdådet.

1931 föll de beryktade skotten i Ådalen, då fem personer sköts till döds under en demonstration mot användandet av arbetsvilliga under en strejk. Myndigheterna hade avlyst alla demonstrationer till följd av det infekterade politiska läget, men detta till trots arrangerades en manifestation som slutligen beskötts av militära trupper.

Mordet på Bernadotte

I modern tid har åtminstone en svensk mördats utomlands genom politisk terrorism, nämligen greve Folke Bernadotte då

Gustav IV Adolf – mördad.

han 1948 befann sig på medlaruppdrag för FNs räkning i Jerusalem. Bernadotte, som vid krigsslutet räddat tusentals skandinaviska judar undan nazisternas koncentrationsläger, sköts ihjäl av judiska militanter från den så kallade Stern-ligan.

Folke Bernadotte – mördad.

Troligen föll även FNs svenske generalsekreterare Dag Hammarskjöld offer för terrorism då hans plan störtade över dåvarande Belgiska Kongo 1959, för övrigt på dagen elva år efter mordet på Folke Bernadotte.

Vad som vidare hänt diplomaten Raoul Wallenberg sedan han gripits av den sovjetiska Röda armén i januari 1945 vet vi till denna dag icke, även om ryssarna fortsätter att hävda att Wallenberg dog i fångenskap 1947.

Inte sant

1975 skakades vi av sprängningen av Västtyskland ambassad i Stockholm, ett dåd utfört av medlemmar i terroriströrelsen Rote Armee Fraktion (RAF), mer känd som Baader-Meinhof-ligan. Den med RAF förbundne Norbert Kröcher planerade vidare 1977 att föra bort statsrådet Anna-Greta Leijon i en diminutiv låda. Och på 1980-talet har den kurdiska marxiströrelsen PKK "avrättat" (mer korrekt "mördat", eftersom en avrättning förutsätter någon form av legal grund) interna avvikare, med stora rubriker som följd.

Dock har Palme-utredningen inte lyckats visa att PKK också mördade statsminister Olof Palme.

Detta var endast ett xplock ur högen av politiskt motiverat våld i Sverige, eller riktat mot svenskar utomlands, i nutid och historisk tid. Så när det hävdas av svenska och utländska bedömare att Palme-mordet resulterade i att Sverige förlorade sin "politiska oskuld" är detta helt enkelt inte sant.

Den oskulden förlorade vi redan ungefär i höjd med folkvandringstid... □

Sveaborg

På Norra kyrkogårdens begravningsplats i Solna är en gravsten rest till minne över en av den svenska nationalsocialismens galjonsfigurer under Andra världskriget. Stenen, som för övrigt är prydd med en soldathjälm, berättar vem som vilar här och hur han dog. Gösta Hallberg-Cuula, född den 4 november 1912, död 14 april 1942. "Fjärran i öster – fallen för Sverige", är inristat i stenen med förgyllda bokstäver.

Vid en närmare granskning av stenen återfinns ytterligare en text vid foten av stenen: "Till de stupade kamraternas erinran reste frontsoldater ur Sveaborg, av SSS stenen där deras främste vilar".

De tre S:en är inhuggna med samma kantiga form som det Hitlertyska SS, vilket inte är en slump.

Hallberg-Cuula var propagandachef i Stockholm och förgrundsför i partiet Svensk Socialistisk Samlings (SSS) kärntrupp, vapenbrödrarförbundet Sveaborg. Han stupade som frivillig i Finska fortsättningskriget 1942.

Idag 50 år senare träffas ett fåtal kvarvarande partikamrater och vapenbröder vid gravstenen i Solna för att minnas. Namnet Sveaborg tog man efter den svenska fästning som överstelöjtnant Augustin Ehrensvärd började uppföra 1747 på uppdrag av Fredrik I.

Fästningen skulle ursprungligen tjäna som hamn och reträttplats för skärgårdsflottan. Allt för att säkra gränsen mot Ryssland.

Begåvad person

Vapenbrödrarförbundet Sveaborg bildades i augusti 1941 av de svenska krigsfrivilliga som deltog i Hangöbataljonen i Fin-

land. Organisationen hade klart tyskvänliga förtecken, men kom efter kriget att luta sig mot USA.

Sveaborgs grundande ägde rum i en bombkrater under den

ryska belägringen av Hangö på finska sydkusten. Den som tog initiativet till Sveaborgs bildande var Otto Hallberg, icke att förväxla med Gösta Hallberg-Cuula.

Otto Hallberg var en mycket begåvad person. Han är känd som Sveriges yngsta student genom tiderna. Hallberg tog studenten som fjortonåring och blev fil kand vid sjutton års ålder.

Därefter studerade han vidare med nationalekonomi och matematik för att senare arbeta med både journalistik och konsultuppdrag. Hallberg hade lång erfarenhet från 1930-talets nationalsocialistiska rörelser. Han var en av Lindholms närmaste

Gösta Hallberg-Cuula tillhörde Svensk Socialistisk Samlings kärntrupp. Ännu i dag träffas kvarvarande partikamrater och vapenbröder vid hans gravsten. (Foto: Anders Fjällström)

män och dessutom ledare och konstruktör för Sveaborg.

En man som själv var med vid bildandet av Sveaborg berättade 1988 i en intervju för radioprogrammet Kanalen om vapenbrödrarförbundets födelse. Herr X, som Kanalen lät kalla honom, tillhörde själv kärnan i förbundet och var kampgruppleddare våren 1943.

Herr X berättade att bildandet ägde rum i en stor bombkrater efter en bombraid. Ett bål tändes och de församlade satt som i en amfiteater runt elden. En svensk fana var också på plats. Hallberg höll ett anförande som var en historisk återblick över Sverige frihet och Sveriges kamp mot Öster.

Hallberg, som var historiskt bildad, drog historiska paralleller och satte in de församlade i ett större sammanhang: att de fortsatte traditionen, att det alltid varit hotet från öster som funnits mot Norden och mot Sverige.

Herr X uppskattade att ur den svenska frivilligbataljonen på Hangö som bestod av 700 man anslöt sig 80-90 procent till Sveaborg.

Numerera pensionerade Lennart Hansson i Staffanstorp, som även han var med vid bildandet och 1946-54 en av ledarna för Sveaborg, förklarade den stora anslutningen med att man hade sympatier för Tyskland och dess kamp mot bolsjevismen, som man ansåg som den stora faran ute i världen.

De svenska frivilliga var oroliga för kommunisternas frammarsch och de deportationer, avrättningar och massmord som

följde i ryssarnas spår. Händelserna i sovjetockuperade områden i Europa utgjorde starka skäl för att ansluta sig till organisationen.

Avpolitisering

Efter befrielsen av Hangö i december 1942 återvände den Svenska frivillighetsbataljonen till Sverige. I januari 1943 sökte sig åter en del av Sveaborgarna till Finland och Fortsättningskriget för att delta i Svirkompaniet.

Detta organiserades av de frivilliga svenskarna ur Hangöbataljonen som efter intagandet av Hangö stannat kvar i finsk tjänst. Kompaniet sattes in på Svirfronten i början av 1942.

Ett mindre antal sveaborgare tog också värvning i Waffen-SS, som totalt förfogade över omkring 200 svenskar. Otto Hallberg fortsatte efter kriget som Sveaborgs ledare på hemmfronten i Stockholm. Han medverkade flitigt i partiet Svensk Socialistisk Samlings huvudorgan *Den svenske Folksocialisten* och vapenbrödraförbundets interntidning *Sveaborg*, där han även var redaktör.

Interntidningens emblem var ett hakkors över en Wasa-kärve omgiven av svenska och finska flaggor. De båda tidningarna publicerade sk frontbrev och fotografier från sveaborgarnas stridsaktiviteter.

Bildtexterna kunde lyda: "Ett gott resultat av vapenbröderna och frontmäns arbete – en rysk likhöj och däribland en amason."

I slutet av 1940-talet vidareutvecklade Otto Hallberg Sveaborg till en hemlig motståndsrörelse med det tidigare Sveaborg och dess en gång aktiva medlemmar som stomme. Förutom finlandsvilliga var även reservofficerare, stambefäl och politiker, exbalter, lärare, företagare och andra tänkbara motståndsmän med vid byggandet av den hemliga motståndsrörelsen.

Hallberg insåg nu att en avpolitisering av rörelsen var befogad. Ordet nazism var bara ett hinder. Han ville komma bort från sådant som kopplade Sveaborg till jedeförföljelser, koncentrationsläger och likande.

Idén till den hemliga motståndsrörelsen fick Hallberg i mitten av 1940-talet när Andra världskriget led mot sitt slut. Sveaborgs verksamhet skulle drivas med förutsättningen att Sverige skulle komma att ockuperas, varefter statsledningen skulle bli tvungen att lämna landet.

Ett alternativt scenario var att statsledningen genom diplomatiska påtryckningar skulle tvingas uppge sin suveränitet och slutligen berövas sin handlingsfrihet. Sveaborg skulle tråda i kraft så snart Sverige inte hade en laglig regering.

Motståndsmännen skulle dra sig in i skogarna och ta med sig vapen, livsmedel, officerare och andra nyckelpersoner. Bönder och skogschefer hade redan förberett baracker i otillgängliga skogsområden som gömställen. Därifrån skulle sabotageverksamhet mot ryssarna bedrivas.

Genom sprängningar av de stora kraftledningarna skulle Sverige lamsläs och göras o användbart för ryssarna. Sabotage mot bränsleförråd skulle försvåra ockupanternas transportmöjligheter.

Hedlund visste...

Från början var Hallbergs tanke att enbart ursprungliga sveaborgare som varit frivilliga i Finland skulle rädda sig undan den ryske angriparen. Men så småningom svällde rörelsen betydligt. Som mest hade Sveaborg drygt 3 000 sympatisörer i ett vittförgrenat nät över hela Sverige.

Med väl utarbetade argument, som gick ut på att Sverige troligtvis inom en snar framtid skulle ockuperas av Sovjet, rekryterade Hallberg pålitliga

personer till rörelsen. Hallberg menade att den kommunistiska ockupationen av Östeuropa var precis den väg Sverige skulle gå till mötes.

Rörelsen var av stort format och mycket välplanerad. Organisationen var uppbyggd så att varje medlem bara skulle känna sin egen kontaktman, en sorts cellindelning där alla kände någon men ingen kände alla. Medlemmarna var också graderade i olika förtroendegrader. De som åtnjöt sk totalt förtroende diskuterade riksangelägenheter med Hallberg själv.

Personer som åtnjöt totalt förtroende var bland andra industriledaren och dåvarande tekniske direktören på ASEA i Västerås, Ragnar Liljeblad. Liljeblad har även varit medlem i den statliga Atomenergikommissionen och dessutom rådgivare i atomenergifrågor i USA.

Förkortningen SSS på Hallberg-Cuulas gravsten är skriven med samma kantiga form som det Hitlerfysiska SS.

Vidare kan militärer av högre rang och personer från regeringshåll nämnas. Gunnar Hedlund, dåtida centerledare och inrikesminister, lär även ha känt till rörelsen.

Frikändes

Hallberg hade för rörelsens planerade aktiviteter delat in landet i två sk skogsland. Dessa var i sin tur uppdelade på åtta respektive tolv skogslandsdelar och vidare i 45 skogsdistrikt och därefter i kretsar och avdelningsområden. Därtill hade 1 200 träffpunkter valts ut som skulle

användas när ockupationen var ett faktum.

Vidare hade man planerat hur försörjningen skulle ordnas och hur sambandet mellan olika avdelningar skulle upprätthållas. Den stora tillströmningen av sympatisörer 1952 blev till slut motståndsrörelsens fall – trots att rörelsen byggde på ett tättslutande cellsystem där varje medlem bara kände kolleger på samma länsnivå. Samma år avslöjades verksamheten av dåvarande Säpo, tredje roteln.

Hallberg var emellertid sedan lång tid medveten om att rörelsen var under tredje rotelns observation. Vid ett möte i Uppsala kunde de församlade till exempel se hur ett hål borrades upp i taket och en mikrofon sänktes ner. Det var dåvarande Säpo som bedrev avlyssning.

Hur som helst åtalades Hallberg för olovlig kärverksamhet

några veckor därefter. Enligt åtalet hade Hallberg sedan 1943 bedrivit olovlig sammanslutning som utgjorde ett maktmedel att likställa med militärtrupp eller polisstyrka.

Rätten kom fram till att det fanns en sammanslutning men att denna var laglig, eftersom vapnen först skulle skaffas när ryssen kom.

Avslöjandet av Sveaborg fick många medlemmar att känna olust inför fortsatt underjordiskt arbete. Rörelsen fortsatte i ringa omfattning fram till Hallbergs död, 1968. □

BREV TILL CONTRA

Välkommen med Din insändare. Vi förbehåller oss rätten att korta ned texten när utrymmet så kräver.

Har kommer det att gå för Sydafrika?

Kontinenten Afrika är uppdelad i cirka 50 stater av olika storlek. De flesta har blivit självständiga under tiden efter Andra världskriget.

Det dominerande språket i respektive land avslöjar dess tidigare tillhörighet. Fortfarande talas franska i cirka 20 afrikanska länder, engelska i 17, medan portugisiska och spanska är huvudspråken i fyra respektive två före detta kolonier.

Övergången mellan kolonialstyrelse och självstyrelse har knappast gått fridfullt tillväga i något land. Mest har den varit förknippad med blodiga uppgörelser. Har inte rebeller eller frihetskämpar försökt fördriva kolonialisterna ur landet, har rivaliserande grupper kämpat mot varandra för att erövra makten. Få länder på den afrikanska kontinenten, om några alls, har kunnat glädjas åt den nyvunna friheten och frukterna av en seger över kolonialmakterna.

Istället har många lidit svårt under dessa omvälvningar, oräkneliga människor har förlorat sina hem och sina liv. Svälten under dessa krig och vanskötsel av ländernas tillgångar är ett välkänt faktum. Befintlig infrastruktur har blivit föråldrad eller har skövats.

80 procent av Afrikas stater styrs av militärdiktaturer eller av socialistiska enpartisystem med en president som enväldshärskare. Det enda tillgängliga måttet för ekonomisk och social standard är BNP per capita. Den ligger i dessa länder mellan 120 och 600 dollar. Detta kan jämföras med Sveriges 15.500 dollar.

Det är långt till ett normalt liv. De flesta afrikaner befinner sig i en större misär än någonsin.

Osökt går tankarna till Sydafrika. Uppmuntrade av den globala bojkott mot de vita makthavarna, som pågått många år och som menligt påverkat Sydafrikas ekonomi, är nu Nelson Mandela och hans parti ANC beredda att genom demokratiska val överta makten i landet. Men därmed är inte

alla problem lösta.

Hur kommer Inkatha att reagera? Kommer 6 miljoner vita att få stanna kvar i landet, behålla sina arbeten och sina egendomar? Är ANC kapabelt att bibehålla och vidareutveckla landets, i förhållande till andra afrikanska stater, acceptabla välstånd?

Siegfrid Amper

Bryt med Burma

Den burmesiska militärjuntan för en brutalt och hänsynslöst krig mot sitt eget folk – med kinesiskt stöd. Men det finns ett alternativ till förtryckarna. I karenfolkets militära huvudkvarter håller en demokratisk koalitionsregering till som klart representerar folkets vilja. Det lär nog strida mot nordisk utrikespolitisk tradition att erkänna en upprorsregering, men för tillfället är förtrycket i Burma så brutalt och omfattande att det måste oortodoxa medel till.

Därför bör vi nu snarast bryta med militärregeringen i Burma, erkänna den demokratiska koalitionsregeringen och ge den diplomatiskt, politiskt och ekonomiskt stöd. Dessutom bör de nordiska regeringarna ta upp situationen i alla aktuella internationella fora och kraftigt protestera mot den kinesiska militära hjälpen.

Nils Tore Gjerde

Guillou och islam

Det är inte allom givet att som Jan Guillou i massmedierna fritt vådra sina antipatier, häna, mästra och förlöjliga oss oliktankande.

I sin kolumn den 22 februari, som en Malmötidning ställer till Guillous fria förfogande, påstår han att "Timbrohögern ogillar muslimer" och att Svenska Pen (felaktigt) engagerats för Rushdie, "men struntar i för palestinierna förbjudna böcker". Att Svenska Pens ordförande under februari i tre SDS-artiklar spytt galla på Israels censur är otillräckligt. Guillou vill ha militantare ställningstaganden, och utgår

ifrån att den som inte är för islam är emot...

Hotet från "gudstaten Iran" och "Nebukadnessars Irak", liksom solidaritetsresor till Israel (under robotbombardemangen) är enligt Guillou "dårfinkeri". Han förlöjligar Berit Hedeby, som intervjuad av nazisten Rami vågade säga sanningen om islam, sådan den ter sig i radiosändningarna. "Radio Islam är förvisso rasistisk", menar Guillou, "men detta behöver inte hindra oss att älska islam, vars profet predestinerat ickemuslimerna till helveteselden".

Islam med anspråk på religiöst världsherravälde väcker likt kommunismen sund försvarsinstinkt. Denna självförsvarsdrift uppluckrar Guillou och stämplar den som hat mot islamutövarna, hur extremistiska de än må vara.

Avgrundsvänstern gjorde likadant: den hånade oss för välbefogad kommunistskräck, hotade inför oundviklig predestination med "Bättre röd än död", parasiterade på demokratin, njöt av kapitalismens "konsumtionsraseri" medan den omedvetet arbetade på sin egen undergång.

Islamsfundamentalisterna gör likadant! Att motsätta sig trossatser om kvinnans ringhet, heliga krig, saliggörande shariagar och islams överlägsenhet över alla andra religioner, är ingen rasism.

Marek Zyto

Frighetens Röst

Antisocialistisk
teletidning

Ring
08-652 48 99

OCH HÖR SEN!

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har sammanställts av Carl G. Holm. Den innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är sammanfattningar av originalkällan, för såvitt inte annat markeras med citationstecken.

Föreningen som jagar bestulna

Vi berättade i Contra nr 3 om Trafikförsäkringsföreningen, den förening som driver in straffavgifter från bilägare som inte trafikförsäkrat sina bilar.

Vi berättade att föreningen också ägnat sig åt att driva in avgifter från bestulna bilägare. En av våra läsare berättar nu hur hon blivit utsatt för just detta. Hennes bil blev stulen och hittades nära ett år senare övergiven på en parkeringsplats (där den säkert stått större delen av tiden, parkeringsplatsen var inte avgiftsbelagd, annars hade påminnelser på parkeringsböter hjälpt till att hitta bilen tidigare).

När den gällande trafikförsäkringspremien gått ut och vår läsare ännu inte fått tillbaka sin bil betalade hon inte någon ny premie. Hon försökte istället avregistrera bilen, som var nästintill skrotfärdig. Men bilregistret vägrade att avregistrera bilen eftersom hon inte kunde lämna in plåtarna från den försvunna bilen.

Sedan bilen nu återfunnits och skänkts bort till en yngling med bilmekartalanger har trafikförsäkringsföreningen och skattemyndigheterna kastat sig över brottsoffret med krav på avgifter på drygt 3000 kronor för den bil som vår läsare varit bestulen på.

Terrorist opererad i Sverige

Patrick Seale, som bevakat Mellanöstern i över trettio år, bl a åt den ansedda brittiska tidningen *The Observer* har i en bok avslöjat att en av världens mest eftersökta terrorister, med över 200 liv på sitt samvete, Abu Nidal, genomgick en privat hjärtopperation i Sverige 1979.

Räkningen betalades av Iraks president Saddam Hussein. Efter två veckors vård i Sverige fördes Abu Nidal till det då kommunistiska Polen för ytterligare vård. Han köpte en villa sex mil från Warszawa och bosatte sig där med fru och tre barn. Mellan 1981 och 1984 bodde han i Polen.

Naturligtvis med Jaruzelski-regimens goda minne. Han styrde sin terroristverksamhet från Polen genom kurirer och bandinspelningar. Sedan han kommit på kant med Saddam Hussein togs han under beskydd av Syriens diktator Hafez Assad, för att idag bo i Libyen.

Abu Nidal har två bestående minnen av sin tid i Sverige. Dels ärret efter operationen, som han gärna visar upp som ett bevis för sina uppoffringar för "palestiniernas" sak. Det andra minnet är ett tilltagande bruk av whisky. Innan resan till Sverige var Abu Nidal, som flertalet araber, helnykterist, men han ordinerades att dricka whisky av den svenske läkaren. Den ordinationen har idag, enligt Seale, växt till ett missbruk.

När byråkratin griper in

Eskil Ljung, lantbrukare utanför Kungsör i Västmanland, skulle bygga en ny ladugård. Han ville gärna bygga en modern ladugård, anpassad till de senaste forskningsresultaten när det gäller djurhållning.

I sina förhoppningar att få goda råd vände han sig till den statliga lantbruksnämnden som åtog sig uppdraget som konsultuppdrag. Resultatet blev katastrofalt. Redan inom en månad efter ladugårdens färdigställande blev djuren sjuka och många dog. Eskil och hans hustru blev också sjuka av arbetet i ladugården, som var felkonstruerad från början.

Efter två år har hela djurbesättningen skickats till slakt och byggnaden som kostat åtskilliga miljoner står tom. Till saken hör att samma person som på lantbruksnämndens uppdrag ritade och konstruerade byggnaden också godkände den för lantbruksnämnden vid slutbesiktningen.

(Bärgslagsbladet, Köping)

Inte färre ryska agenter i Sverige

Trots omvälvningarna i det som en gång var Sovjet tycks inte antalet spioner i Sverige minska. Svenska SÄPO säger sig inte ha noterat någon egentlig minskning av aktiviteterna sedan Sovjetunionens upplösning.

Det är påståenden som nu också bekräftas från ryskt håll. Den oberoende ryska

tidningen *Njezavisimaja Gazeta* berättar att spionaget i utlandet minskat, men påpekar att detta inte gäller Sverige (kanske kan en förklaring vara att en stor del av det ryska intresset i Sverige avser industrispionage, något som kvarstår oförändrat, trots förändringar i det militärstrategiska läget). *Njezavisimaja Gazeta* framhåller att antalet spioner vid ambassaderna har minskat, framförallt i Afrika och Latinamerika.

Den ryska säkerhetstjänsten består fortfarande huvudsakligen av personer som rekryterats och utbildats av KGB och GRU under Sovjettiden. Lojaliteter, personkontakter osv kvarstår oförändrade.

(Göteborgs-Posten)

Ett fartyg bevakar västkusten

Den svenska västkusten bevakas normalt av ett svenskt fartyg, en ombyggd fiskebåt med namnet Rörö. Bevakningen inskränker sig dock till kontorstid. Resten av dygnet är det fritt fram för inkräktare.

(Göteborgs-Posten)

Uddevallahem igen

Vi berättade i förra numret av Contra om den kommunala bostadsstiftelsen Uddevallahems vidlyftiga affärer. Revisorerna avstyrkte ansvarsfrihet för stiftelsens styrelse och företagsledning. Nu har kommunfullmäktige behandlat revisorernas rapport.

Kommunstyrelsen hade gjort en egen utredning som avvisade revisorernas argumentation, men vid fullmäktigemötet fastställdes revisorernas kritik med 31 röster mot 30. Styrelsen och VD beviljades inte ansvarsfrihet. I fullmäktige ställde samtliga socialdemokrater och sju av elva moderater upp bakom kommunstyrelsen. Samtliga övriga fullmäktigeledamöter (inklusive fyra moderater) ställde upp för revisorernas kritik.

Någon rättslig uppföljning genom att återkräva styrelsen på de förluster som gjorts följer dock inte. Beslutet om att inte bevilja ansvarsfrihet blir därför mycket av ett slag i luften – något ekonomiskt ansvar kommer inte att utkrävas. Det ser inte ens ut som om det kommer att utkrävas ett politiskt ansvar. Den kritiserade styrelsen för stiftelsen sitter nämligen kvar, med stöd

från kommunledningen. Socialdemokraterna och moderaterna har tillsammans majoritet i kommunstyrelsen och moderaternas tre ledamöter i kommunstyrelsen tillhör majoritetsgruppen i partiet, som ville försvara Uddevallabens styrelse. I slutändan får alltså fullmäktiges kritik inga som helst konsekvenser.

(Bohusläningen)

UFF undersöks av Interpol

Den i Sverige verksamma "u-hjälpsorganisationen" UFF, känd för sina gula lådor för klädinsamling, är föremål för undersökning av Interpol. UFF är en dotterorganisation till den danska socialistiska kamporganisationen Tvind, som granskades noggrant i *Contra* nr 5 1988. SIDA har tidigare stött UFF i Sverige, men dragit in stödet, sedan det framkommit att 98 procent av överskottet från klädförsäljningen stannar inom UFF.

Tvind bedriver ett helt företagsimperium i Danmark och har dessutom skaffat sig plantager i Mellanamerika och ett högflyllshotell i Norge.

Svensk u-hjälp gick till socialistisk valpropaganda

Den svenska u-hjälpen till Nicaragua användes delvis till att stödja socialisterna i valkampanjen 1990. Lyckligtvis för det nicaraguanska folket räckte inte de svenska skattebetalarnas stöd för att rädda den marxistiska regimen i Nicaragua – oppositionen vann en förkrossande seger.

Svenska biståndsarbetare inom ramen för Swedish Cooperative Centre använde bil- ar som betalades av SIDA i valkampanjen. Det är också känt att flera SIDA-anställda själva deltog i valkampanjen på socialisternas sida. Projektet i Nicaragua har också fått kritik för brister i redovisningen vid en granskning genomförd av Bohlins Revisionsbyrå.

Den kritik mot missbruket av svensk u-hjälp som framförts internt inom SIDA har tystats ned. Den mest talföre har belagts med munkavle och förflyttats. Det finns anledning att misstänka att mycket skumrask finns kvar.

(Göteborgs-Posten, Expressen)

Dåliga siffror för Sverige

När industriländernas samarbetsorganisation OECD presenterar sin årliga ekono-

miska sammanställning ser det – som vi nu vant oss vid – dåligt ut för Sverige. Sveriges BNP minskade under 1991 med 1,2 procent, vilket placerade oss på 21:a plats av 24 medlemsländer. Sett över en tioårsperiod har vi dock uppnått en genomsnittlig ökning på 1,9 procent, vilket gav oss en 22:a plats.

När det gäller industriproduktionens utveckling hamnade Sverige på 21:a plats med en ökning sedan 1985 på sammanlagt 6 procent (flertalet länder låg mellan 15 och 20 procent).

På en lista toppar Sverige som vanligt, skatteuttaget. De svenska skatterna utgjorde 56,1 procent av BNP. Inget annat land kom över 50 procent, även om Danmark låg snubblande nära på 49,9 procent. Grannländer som Tyskland och Finland klarade sig dock med ett skattetryck på 38,1 procent och länder som USA, Schweiz och Japan låg straxt över trettioprocentnivån.

(Dagens Industri)

Byråkrater räddar sysselsättningen

Att komma till rätta med byråkratin inom den offentliga förvaltningen är inte lätt. När sjukförsäkringen ändrades vid årsskiftet genom att arbetsgivarna tog över ansvaret för sjuklön under de första två veckorna blev 3 000 personer vid försäkringskassorna överflödiga.

Så hette det åtminstone i kassornas och fackets larmrapporter innan reformen. Det var så många personer som sparades in på att försäkringskassan inte längre behövde sköta utbetalning av sjukpenning (ungefär lika många arbetstillfällen bör ha sparats i näringslivet genom att företagen slipper

göra motsvarande löneavdrag). Försäkringskassan omprioriterade snabbt sina resurser för att behålla personalen. Mer ansträngningar skulle ägnas åt rehabilitering och kontroll.

Resultatet visade sig vara kraftigt förlängda handläggningstider för de långtidssjuka. De får inte pengar i tid och försäkringskassorna har nu begärt att få utöka personalen med sammanlagt 300 personer för att klara av utbetalningarna. En minskad arbetsbörda motsvarande 3 000 personer skall alltså resultera i 300 fler anställda.

Socialdepartementet tycks inte ha någon som helst kontroll över verksamheten. När *Contra* i början av året fick en rejäl bunt blanketter för att skicka in till försäkringskassan om vår ende anställda skulle bli sjuk (dvs vi och kassan skulle upprätthålla hela den byråkratiska proceduren, trots att det var *Contra* och inte kassan som skulle stå för sjuklönen) avsånde vi ett protestbrev till socialminister Bengt Westerberg och föreslog att han skulle ta itu med den byråkratiska hydran som försökte ointetgöra de politiskt beslutade reformerna.

Svaret, som kom efter ett halvår, visade att hydran varit framgångsrik. Där sägs nämligen att blanketterna enligt Riksförsäkringsverket fungerar bra. Departementet sväljer med hull och hår och utan den minsta invändning det egna ämbetsverkets så gott som innehållslösa mening för att rädda meningslös sysselsättning åt sig själva.

Turordningsregler sätts åt sidan

När ett företag har tvingats till inskränkningar har LO länge drivit linjen att lagstiftningens grundregel "sist in – först ut" skall tillämpas strikt.

När LO själv sparkar personal vill man dock göra undantag. I samband med nedläggningen av LO-skolan Hasseludden utanför Stockholm har den sparkade personalen vänt sig till sitt fackliga ombud för att få hjälp mot LOs åsidosättande av de ordinarie turordningsreglerna. En av de sparkade förklarar dock att "vår arbetsgivare lyssnar inte på facket".

LO försöker komma runt turordningsreglerna genom att hävda att de inte gäller för ideella föreningar. Detta är ett felaktigt påstående. Däremot är det möjligt att komma runt reglerna genom att träffa en överenskommelse med facket, något som alltså LO självt i egenskap av arbetsgivare tycks ha svårt att göra.

UTLANDS-NYTT

Fångar röjer minor

I det socialistiska Burma (Myanmar), under sin tid som brittisk koloni fram till 1940-talet ett av Asiens mest välmående länder, idag ett av inte bara Asiens utan hela världens tio fattigaste länder, har regimen kommit på en metod att minska kostnaderna för att hålla tiotusentals politiska fångar.

Fångarna hämtas ur fångelserna och tvingas av krigsmakten att gå före infanteriet när armén rycker fram i östra Burma i striderna mot gerillan. Avsikten är att röja väg genom minfälten. Vid slaget om So-vande Hundens Kulle dödades över 300 fångar som tagits ut som "bärare" av krigsmakten. Det berättade Maung Mhi Aung för en brittisk reporter i karengerillans läger Phobatha.

Agent i Vatikanen

Chefen för KGB i Italien mellan 1976 och 1982, Boris Solomatin, har i en intervju i den italienska tidningen Panorama avslöjat att KGB lyckades placera en agent i Vatikanen. Det var svårt, eftersom KGB hade svårt att rekrytera någon som tänkte som man gör i kyrkan, men till slut, efter Johannes Paulus IIs tillträde som påve, fick KGB in en man i Vatikanen.

Schakalen fick inte komma in

Överste Moammar Khadafi i Libyen är uppenbarligen bekymrad över Västerlandets påtryckningar mot honom för att utlämna underrättelseofficerarna Lamén Khalifa Fhimah och Abdel Basset Ali El-Megrahi, som i Skottland är åtalade för attentatet mot Pan Am-planet över Lockerbie. För att vinna några poäng i Väst har han vägrat den beryktade terroristen "Schakalen" (venezolanen Ilich Ramirez Sanchez, första namnet fick han efter Lenins mellannamn, Iljitj; storebror hade redan döpts till Vladimir) inresa. Schakalen som tidigare bodde i Libyen har under senare år befunnit sig i Syrien. När han under falskt namn försökte flyga med ett privatplan till Libyen, stoppades han av den libyska polisen och skickades tillbaka till Damaskus.

Gesten har dock inte gett effekt, eftersom bojkotten mot Libyen har genomförts i avvaktan på utlämningen av de två åtala-

de säkerhetsofficerarna. Den skotska polisen har genomfört en mycket kvalificerad utredning som till en del bygger på ett upphittat nagelstort kretskortsfragment som tillverkats av ett schweiziskt företag och levererats i 22 exemplar till ett företag kontrollerat av Libyens säkerhetstjänst. Väskan med bomben smugglades ombord på planet av de två åtalade genom att de fått tillgång till falska bagagelappar från Air Malta. De lyckades skicka iväg den bomblastade väskan utan passagerare och med bagagelapparnas hjälp sorterades den så småningom in i bagageutrymmet på det söndersprängda amerikanska planet.

Kommunist-Kina handlar med avrättades organ

Flera rika Hongkongbor har köpt njurar för transplantation från det kommunistiska Kina. Doktor Peter Chan, som är lektor i kirurgi vid universitetet i Hongkong, har intervjuat 26 personer som fått njurar från Kina. 19 av de 26 uppgav att njurarna kom från avrättade personer. Officiellt förnekar visserligen Kina att man skulle plundra avrättades kvarlevor på organ, men sjukvårdpersonal från Kina berättar öppet att det är så det går till. Handeln inbringar betydande västvaluta till Kina. För en njure betalar man tiotusentals kronor.

Ungefär tusen avrättningar genomförs årligen i Kina. En del avrättas för att de är politiska motståndare till regimen, men en rad vanliga brottslingar avrättas också. Ofta sker avrättningarna offentligt i avskräckande syfte.

(Idag)

Ryska pengar till Finland

Ryska riksåklagarmyndigheten misstänker att över 400 miljoner kronor skickades av KGB till ett finskt bankkonto innan förra årets kuppöversök i Moskva. Pengarna kom från kommunistpartiets centralkommitté och skulle användas för att finansiera eventuellt framtida underjordiskt arbete. De skulle alltså kunna användas nu när kommunistpartiet är förbjudet i Ryssland.

De finska myndigheterna har hänvisat till banksekretessen och avvisat de ryska åklagarmyndigheternas försök att närmare utreda bakgrunden till penningöverföringen.

(Sydsvenska Dagbladet)

Avspänning och nedrustning?

"Vi kommer att ta Finland utan blodsutgjutelse. Finnarna kommer att lamsläs av skräck när vi återupprättar Rysslands gränser" (dvs åter gör Finland till en del av Ryssland). Uttalandet har gjorts av Vladimir Zjironovskij, som kom på tredje plats i det ryska presidentvalet. Han samlade sex miljoner röster. Det är nog bäst att vänta med avrustningen ett tag till.

Bättre utan stöd

Den svenska varvsindustrin finns inte mer. Bortsett från några enstaka reparations-, fiskebåts- och småbåtsvarv. Den var för bara tjugo år sedan världens näst största, efter Japan. I Danmark och Finland har det gått betydligt bättre. Varvsindustrin är stor i bägge länderna. Danmark har avancerat till tredje plats i världsstatistiken, efter Japan och Sydkorea.

I en intervju i Dagens Industri förklarar chefen för Lindø-varvet, Kurt Andersen, varför det gått så bra för den danska varvsindustrin: "Dansk varvsindustri har aldrig fått något direkt statligt stöd. Det har bara handlat om finansieringsstöd i form av billiga indexlån till beställarna. Det är den viktigaste orsaken till att vår varvsindustri till skillnad från den svenska lyckats överleva och idag är konkurrenskraftig".

I början av 1970-talet gjorde industridepartementet i Sverige prognoser om en framtida snabb expansion inom varvsindustrin. I slutet av 1970-talet hölls samtliga storvarv under armarna med jättelika subventioner. Varje jobb stöddes med hundratusentals kronor om året av Nils Åslings "akutmottagning", en inrättning som plundrade skattebetalarna på mångmiljardbelopp för att 20 000 varvsarbetare skulle få en lön som var lägre än vad som i genomsnitt gick i stöd per anställd till varvsindustrin och för att hålla företag under armarna som producerade fartyg som var mindre värda än den plåt som de byggdes av. Danskarna avstod från sådana subventioner.

Svart på vitt om stöd till terrorister

När hemligstämplarna nu släpps i Ryssland får vi svart på vitt som belägg för vad vi skrivit om i Contra förut. Om Sovjets och KGBs stöd till palestinska terrorister. Bertil Häggman gav i ex 1984 ut boken *Moskva och terroristinternationalen* som be-

lyser frågeställningen.

Den boken byggde på information som samlats in av västerländska underrättelsetjänster. Nu kan vi bygga vidare på material som sammanställts av den sovjetiska underrättelsetjänsten, som var ansvarig för operationerna.

President Boris Jeltsins medarbetare Sergej Sjachraj (tidigare biträdande rysk premiärminister) presenterade nyligen ett dokument som gav KGB i uppdrag att förmedla vapen och ammunition till PFLP, en av de värsta terroristorganisationerna inom ramen för PLO. Sjachrajs dokument kommer från en dokumentsamling som tillhört kommunistpartiets generalsekretärare och gått i arv i generationer. Arkivet överlämnades av Michail Gorbatsjov till Boris Jeltsin, som nu låter granska dokumentsamlingen. Det lär dock ta tid, eftersom samlingen innehåller ungefär en miljon dokument.

Demokrati också i Afrika?

Under den gångna tioårsperioden har diktaturerna fallit som kägler i Latinamerika. Under den gångna femårsperioden har diktaturerna fallit som kägler i Östeuropa och Centralasien. Frågan är om Afrika skall följa efter. Det finns tecken som tyder på att en förändring är på gång.

Förra året genomfördes fria val i flera tidigare enpartistater. I Zambia, Kap Verde och São Tomé och Príncipe föll de tidigare socialistiska regimerna efter valförluster. Också i Gabon, Senegal, Benin, Nigeria, Gambia och Niger har det hållits fria val det senaste året. Tanzania och Guinea-Bissau är på gång att avskaffa enpartisystemet och det av krig härjade Angola förväntas hålla landets första fria val i höst.

Nästa steg i ett positivt afrikanskt scenario skulle vara att avskaffa den planekonomiska tvångströja som gjort att många länder idag är fattigare än de var vid självständigheten för trettio år sedan.

England och

Europakonventionen

I Sverige vägrar domstolarna hårdnackat att beakta Sveriges åtaganden enligt Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna vid bedömningen av rättsfall. Senast uppmärksammades det då Högsta domstolen vägrade prövningstillstånd för målet mot Radio Novas stationschef Claes Nydahl. Nydahl hade argumenterat att Radio Novas reklamsändningar var tillåt-

na enligt konventionen, men vare sig tingsrätten eller hovrätten hade prövat denna invändning mot åtalet och Högsta domstolen vägrade alltså att ta upp ärendet.

Den inskränkta svenska juridiska doktrinen innebär att svenska domstolar struntar i konventionens krav så länge de inte är särskilt inarbetade i den svenska lagstiftningen. Och inte ens vid tolkningen av gällande svensk lag bryr sig domstolarna om vad konventionen innebär. Den som förlorar måste först klaga till Strasbourg och den vägen genomdriva en lagändring!

I England har domstolarna tills nu haft en liknande inställning. En engelsk appeal court (motsvarighet till hovrätt) fastslog dock nyligen att engelska myndigheter inte kunde använda förtalsparagrafen för att stoppa myndighetskritik i pressen. Det viktiga i den engelska domstolens utslag var motiveringen som gjordes med uttrycklig hänvisning till ett domslut i Europeiska Domstolen för Mänskliga Rättigheter i Strasbourg.

Sydafrikas ekonomi får problem

Visserligen är Sydafrikas ekonomi den starkaste i Afrika söder om Sahara. Men skam vore väl annat med tanke på landets enorma naturtillgångar. Med tanke på landets förutsättningar är det ekonomiska resultatet långt efter vad man kunde förvänta sig. Orsaken är att söka i för mycket socialism – och det redan innan ANC försökt införa sitt marxistiskt inspirerade ekonomiska program.

Apartheid är ett system som är främmande för marknadsekoniskt tänkande. I en marknadsekonomi ges arbetare betalt efter vad de presterar. I Sydafrika spelar hudfärg en betydelsefull roll. Det har bara kunnat fungera med omfattande statliga regleringar. Ingen förnuftig företagare

skulle annars anställa en vit till femdubbla lönen om det funnes svarta med motsvarande kvalifikationer (och det finns det, den svarta befolkningen är välutbildad). Det sydafrikanska näringslivet har varit insnört i en regleringsmässig tvångströja, som liknat den i de socialistiska länderna.

Skattetrycket har varit högt på gränsen till de 35 procent som anses vara ett maximum för att tillväxten inte skall upphöra helt i ett utvecklingsland.

Sydafrika har också många statliga företag. Men den boerledda nationalistregeringen har aldrig varit anhängare av fri företagsamhet. Hellre har man sett statliga regleringar till stöd för jordbruket. ANC skulle gärna fortsätta på detta spår och motsätter sig även en blygsam privatisering.

Det saknas en ordentlig "entreprenörsklass" i Sydafrika. Den grupp som skall starta tusentals småföretag inom industrin. Rikedomen i Sydafrika är alltför koncentrerad till stora jordägare (som inte är rekryteringsbas för riktiga entreprenörer) eller den lilla gruppen storföretagare. I Sydafrika ägde de rikaste 5 procenten av befolkningen 90 procent av "landets" förmögenhet. I USA var motsvarande siffra 44 procent och i Västtyskland 34 procent. Ägarstrukturen påminner alltför mycket om den i Latinamerika för att vi skall kunna se en dynamisk ekonomisk utveckling framöver.

Demokratiseringen och avskaffandet av apartheid i Sydafrika är naturligtvis en mycket positiv utveckling. Den är dock helt otillräcklig för att det skall bli fart på landets ekonomi. För att uppnå det behövs också en nytändning för den fria företagsamheten och ett avskaffande av den socialistiska ekonomin.

ANC saknar kontroll

ANC-ledaren och tillika ledaren för det sydafrikanska kommunistpartiet, Chris Hani, medgav i början av augusti i en tidningsintervju att ANC tappat kontrollen över sina "självförsvarenheter".

Formellt bildades enheterna för att försvara svarta mot attacker från ärkefienden Inkatharörelsen, men enligt Hani har enheterna minst lika mycket varit inblandade i blodiga interna uppgörelser.

Han säger vidare att enheterna varit med om att mörda politiska rivaler med hjälp av "halsbandsmetoden".

Mer om ANCs interna uppgörelser kan läsas i artikeln på nästa sida.

Revolutionären Mandela

När ANC-ledaren Nelson Mandela besökte Sverige i maj hälsades han som en regeringschef med besök hos statsminister Carl Bildt. Det var ett mottagande som väl reflekterar Sveriges traditionella politik i södra Afrika, som gått ut på att gynna de mest revolutionära krafterna framför moderatare strömningar. Den borgerliga regeringen har till yttermera visso i skrivande stund skänkt 110 miljoner kronor till ANC.

Mandela har ett förflutet som övertygad kommunistisk revolutionär. I ett dokument betitlat Politisk ekonomi skrev han i början av 1960-talet: "Vi medlemmar i kommunistpartiet är de mest avancerade revolutionärerna i den moderna historien..."

Nelson Mandelas största politiska insats var att grunda ANCs militära gren Umkhonto we Sizwe (Nationens spjut) 1961.

Syftet med organisationen var att genomföra sabotageaktioner som ett led i det fortsatta gerillakriget i Sydafrika.

Organisationen har aldrig utgjort något reellt hot mot den sydafrikanska regeringen, men dess godtyckliga terrorism – exekverad genom bland annat landminor, trampminor, hemmagjorda bomber, handgranater och Kalashnikov-gevär – har genom åren skördat hundratals offer varav många civila.

I ett politiskt manifest, som användes av åklagarsidan i den rättegång 1963–64 som gav Mandela livstids fängelse, skrev ANC-ledaren: "Sydafrikas folk, lett av det sydafrikanska kommunistpartiet, kommer att förgöra det kapitalistiska samhället och i dess ställe bygga so-

cialismen..."

I en tid när många tycks betrakta den 73-åriga Nelson Mandela som någon sorts grånad "snäll farbror" är det lärorikt att ställas inför den inte fullt så gentlemannamässige revolutionären Mandela.

En glimt av denna person visade Mandela då han 1990 besökte USA. Han riktade då stark kritik mot Bush-administrationens stöd till befrielseströrelsen UNITA i Angola (trots att UNITA i alla år krävt att Mandela skall frigges!)

"Nationens moder"

Annars har det under senare tid mest varit Nelsons hustru Winnie Mandela som ägnats mindre smickrande utrymme i massmedia. Winnie – tidigare kallad "Nationens moder" – som den 13 april 1986 tog ställning för den svarta terrorismen mot olik-tänkande med orden:

Nelson Mandela och hustrun Winnie jublar över Nelsons frigivning den 11 februari 1990.

"...med våra tändstjicksaskar och våra halsband skall vi befria det här landet."

"Halsband" syftar på den sorts offentliga avrättningsmetod som tillgår så att ett bildäck ("halsband") träs över offrets hals, indränks i bensin och antänds. Offret, vanligen en svart icke-revolutionär, dör en plågsam kvävningssöd. Denna terrormetod användes alltså av svarta militanter, främst för att skrämna svarta från att samarbeta med de vita myndigheterna.

Genom vad som avslöjats från rättegångarna mot fru Mandela vet vi vidare att hon inte tvekat inför mord när det gällt att tysta obekväma personer.

I april 1992 avslöjade Winnies tidigare medarbetare Xoliswa

Falati för den brittiska tidningen *Sunday Times* att hon själv och Winnie Mandela ljugit om alibi inför domstolen. Enligt Falati var fru Mandela delaktig i tortyr av 14-åringen Stompie Moecketsi, som senare fick halsen avskuren av medlemmar i Winnies "fotbollsklubb" Mandela United i Soweto.

Winnie var enligt samma vittnesmål även ansvarig för mordet på Soweto-läkaren Abu-Bakar Asvat och hade tidigare beordrat mordet på en journalist som bedrivit undersökande journalistik om hennes förhåvande.

Läkaren Asvat mördades i Soweto i januari 1989, enligt uppgift därför att han vägrat skriva ut ett intyg om att den

mördade Stompie Moeketsi och tre andra pojkar trakasserats sexuellt av en pastor vid ett kyrkligt pojkhem. *Dagens Nyheter*s korrespondent Leif Norrman skriver så (6 april 1992):

"Den natt då enligt de överlevande pojkarna Winnie Mandela nynnade piskade och miss-handlade dem, assisterad av medlemmarna i den då ökända 'fotbollsklubben' Mandela United, så att blodet sprutade över väggar och tak, kallades doktor Asvat till Winnie Mandelas hemvist i Soweto för att undersöka pojkarna och hjälpa henne med läkarintyg. Han vägrade att gå henne till mötes.

Stompie var då troligen redan nära döden vilket läkaren upplyste om och vädjade om att pojken skulle föras till sjukhus snarast. Mindre än en månad efter händelsen mördades doktor Asvat. Efter ytterligare några veckor hittades Stompies lik, slängt i ett dike med avskuren strupe."

Den officiella versionen av doktor Asvats död är att han föll offer för ett rånmord i sin mottagning, två veckor efter det att han kallats till fru Mandelas residens i Soweto. En av dem som dömts för mordet har dock sagt att Winnie Mandela beställt mordet och var villig att betala omkring 40.000 kronor för dess utförande.

En följd av avslöjandena om Winnie Mandela har blivit att ANC tvingats markera avstånd från henne samt att makarna Mandela valt att gå skilda vägar. "Nationens moder" Winnie Mandela är numera ett helgon med betydande skavanker.

Kommunistpartiet SACP

ANC, som är en förkortning av African National Congress, grundades i Bloemfontein i Oranjefrystaten i Sydafrika 1912 under namnet South African Native National Congress.

Eftersom ordet "native" (inföding) hade fått en nedsättan-

de klang ändrades namnet 1923. I början av 1940-talet inleddes ett nära samarbete med det sydafrikanska kommunistpartiet (SACP) i en kampanj mot landets passlagar, som diskriminerade svarta (De upphävdes inte förrän 1986).

ANCs samarbete med kommunisterna är i dag lika påtagligt som någonsin tidigare, även om ANC av taktiska skäl valt att tona ned detta och framstäl-

Statspresident F W de Klerk och Nelson Mandela skakar hand efter de historiska samtalen mellan nationalistregeringen och ANC i början av 1990.

ler sig som en liberal reformorganisation. 1985 kunde den brittiska dagstidningen *Daily Telegraph* avslöja att 23 av 30 medlemmar i ANC:s nationella verkställande utskott var antingen medlemmar eller aktiva anhängare av SACP.

De tjugotre var: Alfred Nzo (generalsekreterare), Thomas Nkobi (skattmästare), Thabo Mbeki (informationschef), Chris Hani (politisk kommissarie i Umkhonto we Sizwe) Moses Mabhida, Dan Thloome (biträdande generalsekreterare), Henry Makgothi (utbildningschef), Gertrude Shope (kvinnoschef), Stephen Dlamini, John Nkadi-meng, Joe Modise (befälhavare Umkhonto we Sizwe), Mzwai Piliso, Florence Mophoso, Joe Nhlhla, Joe Slovo (stabschef Umkhonto we Sizwe, ordförande SACP), Mac Maharaj, Aziz

Pahad (prominent ANC/SACP-representant i London), Reginald September, James Stuart, Francis Meli (redaktör för *Sechaba*), Pollo Jordan, Sizakele Sigxhashe, Anthony Mongalo.

Det var endast president Oliver Tambo, utrikeschefen Johnny Makatini, administrative sekreteraren Simon Makana, Robert Conco, företrädaren i Mozambique Jacob Zuma, Ruth Mompati samt Cassius Make som

sovjetiska ledarskapet orsakade stora bekymmer för hela världen och även för ANC." Så långt allt väl. Men: Nelson Mandela yttrade detta den 22 augusti, alltså då kuppakarna redan var oskadliggjorda.

Tidigare hade han inte sagt någonting. Kommunistledaren och ANC-ledamoten Joe Slovo hade fördömt kuppöversöket redan dagen innan – SACP hade ändå traditionellt ansetts vara ett av de mest Moskvatrogna kommunistpartierna i världen. Partiet stödde inmarschen i Ungern 1956, invasionen i Tjeckoslovakien 1968 och ockupationen av Afghanistan 1979.

Nelson Mandelas goda politiska vänner Moammar Khadafi, Fidel Castro och Yassir Arafat stödde alla kuppen i Moskva.

Exemplet Vietcong

ANC och dess militära gren faller väl in i mönstret för de så kallade nationella befrielseörelser med marxistiska förtecken som med Moskvans och andra östdiktaturers stöd opererat i Tredje världen under en följd av år från början av 1960-talet.

Den av Moskva myntade teorin bakom den "nationella befrielsekampen" kan uppdelas i två faser.

Under den första fasen uppmanas kommunisterna att samarbeta med alla "progressiva" element inklusive liberaler, präster, studenter med flera. I ledningen för kampen står ett avantgarde, en elittrupp, i Sydafrikas fall ANC.

När emellertid den "nationella befrielsen" har lyckats och den oönskade "reaktionära" regimen har störtats är det dags för det verkliga elitpartiet att ta över ledningen – i Sydafrika innebär det SACP. Det är nu tid att eliminera liberala och demokratiska element för att etablera "folkets demokrati", det vill säga en kommunistdiktatur under totalitär styre.

Det klassiska exemplet på denna strategi är Vietnam, där

enligt *Daily Telegraph* inte hade något att göra med SACP – åtminstone inte officiellt.

Sedan Nelson Mandela frigavs som en good will-gest av Republiken Sydafrikas president F W de Klerk 1990 har han visserligen gjort uttalanden som kan tolkas som att ANC godtar en fri marknadsekonomi och demokratiska värderingar.

Parallellt därmed har han emellertid gjort uppseendeväckande tillkännagivanden till stöd för socialismens krafter. Hans avståndstagande i USA från UNITA och stöd för MPLA i Angola var ett sådant. Intressant är också Mandelas ställningstagande beträffande det misslyckade, stalinistiska kuppöversöket i Moskva i augusti 1991.

Den 22 augusti sade Mandela: "Det lagstridiga maktövertagandet av en liten klick inom det

Den naziliknande vita gruppen AWB motsätter sig starkt alla regeringskompromisser gentemot den svarta folkmajoriteten. På bilden några beväpnade AWB-anhängare i Kroonstad.

Vietcong (FNL) var vad ANC är i Sydafrika, det vill säga en "befrielse rörelse" med icke-kommunistiska inslag. När Nordvietnams stridsvagnar hade störtat Saigon-regeringen 1975 upplöstes helt enkelt Vietcong.

"Fronten", som rörelsen kallades i Sydvietnam, hade spelat ut sin roll att legitimera det kommunistiska maktövertagandet. Många av dess icke-kommunistiska medlemmar fängslades eller avrättades.

"Mjuka" mål

Det avgörande årtalet i utvecklingen av den väpnade kampen i Sydafrika är 1960.

Efter den beryktade Sharpeville-massakern detta år förbjöds ANC och den likartade organisationen Pan Africanist Congress (PAC), varefter dess ledare och kadrer flydde utomlands för att därifrån leda kampen. Inledningsvis sändes mindre kommandogrupper in över gränsen från randstaterna för att utföra sabotageaktioner enligt modellen "hit-and-run".

Denna taktik visade sig dock föga framgångsrik, eftersom praktiskt taget alla terrorister greps av polis och militär. Efter hand började ANC förlora grepp

pet över den svarta opinionen, och begreppet "Black Consciousness" (Svart medvetenhet), som myntades av Svarta panter-ledaren Stokley Carmichael i USA, blev ett slagord för främst PAC.

Denna rörelse fick i Sydafrika ett militärt tillskott av ANC-medlemmar som tränats i utländska terroristläger och i lönnmord infiltrerats in i Sydafrika. Denna grupp väpnade kämpar antas ha legat bakom de våldsamma oroligheterna i Soweto utanför Johannesburg 1976.

Efter hand trappades våldet upp på nytt, och 1979 reste ANC-ledaren Oliver Tambo till Hanoi för att konferera med de vietnamesiska kommunistledarna. Han kom tillbaka med ett treårsprogram för revolution i Sydafrika.

Målsättningen var att göra Sydafrika ostyrbart. De svarta massorna skulle mobiliseras och skapa "frizoner" dit den sydafrikanska regeringens diktat inte skulle kunna nå. Men Sydafrika har inte Vietnams djungler där gerillakrigare kan dölja sig, och Tambos ambitiösa strategi misslyckades.

Hit-and-run-taktiken återupptogs och kom från och med

"krigskonferensen" i Lusaka i Zambia 1985 att mer och mer inrikta sig mot "mjuka" (läs: civila) mål som restauranger, biografier, sportarenor och butiker.

Sydafrikas regering under dåvarande statspresident P W Botha införde 1987 undantagslagar som bland annat tillät polisen att hålla personer misstänkta för terrorism internerade i högst ett halvår.

Undantagslagarna har kritiserats i utlandet men ledde de facto till att terrorismen märkbart minskade. De oroligheterna (vid vilka "necklacing" – halsbandsmorden – blev en mycket omtyckt metod mot politiska motståndare) och som ett tag såg ut att hota den sydafrikanska infrastrukturen, dämpades.

Obehaglig överraskning

Efter F W de Klerks nästan feberaktiga reformpolitik och den påföljande demokratiseringen av Sydafrika, omfattande avskaffandet av det med rätta förhatliga apartheid-systemet och legaliserandet av organisationer som ANC, PAC och SACP, har läget förändrats.

Oroligheterna har tilltagit, samtidigt som den alltjämt hel-

vita nationalistregeringen i Pretoria vunnit ökad internationell acceptans. Det är en paradoxal situation, men så är Sydafrika också ett paradoxalt land.

En kvalificerad bedömning är att reformerna trots allt tagit loven av militanterna på vänsterkanten och att detta borde gynna mer moderata krafter som Mangosuthu Buthelezi Inkatharörelse. Dessutom torde Winnie Mandelas tvivelaktiga leverne kraftigt ha skadat ANC enligt min mening oförtjänta rykte som respekabel befrielse rörelse.

En vanlig uppfattning i Sverige och andra delar av västvärlden, entusiastiskt förmedlad av press och etermedier, är att det bara är ANC som kan företräda den svarta folkmajoriteten (som består av ett tiotal stambaserade nationer med lika många språk och särintressen). Det är en felaktig bild av verkligheten.

Många professionella Afrika-aktivister kommer sannolikt att få en minst lika obehaglig överraskning när resultaten av de första fria valen i Sydafrika kungörs som vänsteranhängarna fick när valsiffrorna i Namibia och Nicaragua blev klara.

Men det är alltid svårt att vara politisk spåman. Codesa-samtalen emellan regeringen och ANC har så här långt gått knöligt och lett till nya motsättningar, vilket medfört att de svarta radikalerna trappat upp det politiska motståndet mot de Klerkministären med hjälp av fackföreningsrörelsen och kommunistpartiet.

Ett annat problem är vita extremistgrupper som Afrikaner Weerstandsbeweging (AWB) under ledning av den nynazistiskt inspirerade Eugene Terre-Blanche, vilka hotar med inbördeskrig om de svarta tillerkänns samma rättigheter som de vita.

Sedan emellertid en majoritet av den vita folkgruppen i en folkomröstning i år röstat för de Klerks reformpolitik, torde detta hot vara mindre akut än extremismen på vänsterkanten. □

Republikerna i det forna Sovjet :

Kazachstan

Contra börjar i detta nummer en artikelserie som presenterar de okända medlemmarna i "Oberoende Staters Samväld". Vi börjar med ett av de tre länder som brukar betraktas som kärnvapenmakter: Kazachstan, som är sex gånger så stort som Sverige och har dubbla Sveriges folkmängd.

I Kazachstan finns väldiga ökenområden, stora konstbevattnade nyodlingsområden, en ekologisk katastrof vid namn Aralsjön och stora delar av det forna Sovjetunionens rymdforskningsanläggningar.

Kazachstan sträcker sig mer än 200 mil i nordsydlig riktning och mer än 300 mil i östvästlig.

Största delen består av grässtäpper, som emellertid går över till sandöken i söder. Temperaturen i ökenområdena svänger mellan +40 grader på sommaren och -40 grader på vintern. Kazachstan är den till ytan näst Ryssland största republiken i OSS. Landet är indelat i 19 "län" och 222 "kommuner".

Kazacherna är ungefär lika många som ryssarna. Många ryssar har invandrat till Kazachstan under senare decennier, som en följd av Stalins och Krusjtjevs nyodlings- och industriprojekt, samt inte minst de olika anläggningar av rymdteknisk och militär karaktär, som byggts upp i Kazachstans otillgängliga ökenområden.

Kazacherna talar ett med turkiskan besläktat språk, och förs ofta ihop till en grupp republiker med närliggande språk och kultur, Kirgisien, Turkmenistan, Uzbekistan

och Tadzjikistan. Hela området kallas Turkestan och har till stora delar gemensam historia. Uppdelningen på fem republiker är delvis en sovjetisk konstruktion, ett försök att härska genom att söndra.

Självständigt på 1500-talet

Kazacherna var ett nomadfolk med mongolisk härkomst och uppdelat på flera stammar med var sin khan som ledare. På 1500-talet uppstod ett kazachiskt rike under sultanen Quasim. Det riket var större än det nuvarande Kazachstan. Kazachstan erövrades av mongolerna på 1600-talet och mellan 1820 och 1870 erövrades det av det ryska kejsardömet.

Efter ryska revolutionen 1917 blev Kazachstan en "autonom republik" för att från 1936 utgöra en av unionsrepublikerna i Sovjetunionen.

Rikt på naturtillgångar

Kazachstan har mycket rika naturtillgångar. I Kazachstan ligger de största kolgruvorna i OSS. Dessutom utvinns olja, gas, järn, krom, titan, vismut, bly, guld, silver, mangan, bauxit (aluminium) och fosforit. Det finns åtskilliga gruvföretag och förädlingsföretag i landet.

Tjugo stora kolkraftverk försörjer Kazachstan, västra Sibirien, Ural-området och republikerna i Centralasien med elkraft.

I Kazachstan finns också industri som sysslar med legeringsmetaller. Inte minst högkvalitativt (rent) tallium och kadmium, som används till kärnvapen och robotar. Det finns också en hel del vapenindustri i landet. Liksom det välkända provområdet för kärnvapen i Semipalatinsk och rymdbasen Bajkonor.

I Kazachstan finns ungefär en femtedel av den odlingsbara marken i OSS. Nyodling i Kazachstan var Krusjtjevs favoritprojekt, och sedan 40 år pågår en omvand-

Yta: 2,7 miljoner km²

Befolkning: 17 miljoner, varav 41% ryssar, 39% kazacher, 6% ukrainare och i övrigt bl a uzbekier och tyskar.

Religion: Kazacherna är normalt sunni-muslimer. Ryssarna och ukrainarna för det mesta ortodoxa kristna.

Huvudstad: Alma-Ata som har 1,1 miljoner invånare.

ling av betesland för boskap till spannmålsodling.

Det torra inlands klimatet gör att det krävs omfattande bevattningsanläggningar. Vattnet hämtas främst från floden Syr-Darja, som rinner ut i Aralsjön, ett innanhav utan eget avlopp. Vattnet i Aralsjön har sjunkit och stora delar av det som en gång var världens fjärde största sjö är nu torrlagd. Utvecklingen har haft förödande konsekvenser för fisket och även för jordbruket, eftersom det salt som en gång var bundet i vattnet i Aralsjön nu blåser runt och förstör jordbruksmarken.

Detta har medfört att spannmålsproduktionen sedan flera år nu minskar. Det tunna jordskiktet blåser dessutom bort i det blåsiga klimatet med de öppna vidderna, vilket ytterligare försvårar situationen.

Tills vidare är huvudgrödorna vete,

Stora delar Aralsjön är torrlagda, vilket betytt en katastrof för jordbruket.

bomull och ris.

Trots nyodlingen för spannmålsändamål spelar boskapsskötseln fortfarande en viktig roll. Framförallt är det fårskötsel och var femte fårskinnsfäll på världsmarknaden kommer från Kazachstan. Men även grisskötsel och kameler är viktiga inslag i boskapsskötseln.

Trots Kazachstans stora naturrikedomar är landet långtifrån självförsörjande. Ekonomin är integrerad med övriga OSS. Tio stora kolkraftverk i Ryssland försörjs med kazachiskt kol. Hela metallindustrikomplexet i Magnitogorsk i Ural försörjs med kazachisk järnmalm. Å andra sidan kommer 40 procent av de varor som används i Kazachstan från andra republiker i OSS.

Den kazachiske presidenten Nursultan Nasarbajev har i republikens parlament genomdrivit en rad lagar som skall främja fri företagsamhet och utländska investeringar. I delar av landet har ekonomiska frizoner, fria från regleringar, skapats för att locka till sig utländska investeringar. Ett privatiseringsprogram har också påbörjats, där ett inslag är att lägenheterna säljs ut till dem som bor i dem.

Politik

Det kazachiska parlamentet förklarade landet oavhängigt den 30 augusti 1991, en vecka efter kuppen i Moskva. I valet den 1 december fick Nasarbajev 98,8 procent

av rösterna, vilket kan låta som ett gammaldags ofritt sovjetiskt val, vilket det också var. Nasarbajev är gammal Gorbatjov-anhängare och han har stött Gorbatjovs nu skrotade planer på en modernisering av Sovjetunionen.

Överenskommelsen i Minsk i december 1991 mellan Ryssland, Ukraina och Vitryssland om att upplösa Sovjetunionen och bilda OSS var en stor besvikelse för Nasarbajev. Men han är realpolitiker och därför ansökte Kazachstan snabbt om medlemskap i OSS, som man till slut lyckades få formellt bildat vid ett möte i Kazachstans huvudstad Alma-Ata.

Att Nasarbajev trots sitt kommunistiska förflutna inte helt är blockerad av marxistisk ideologi visas om inte annat av att man anlitat utländska kapitalistiska experter för

att möjliggöra de ekonomiska reformerna i Kazachstan. Kazachstans stora naturrikedomar gör landet intressant för kapitalistiska företag i Väst.

En speciell roll skapas genom Kazachstans ställning som kärnvapenmakt. Det har hittills inte talats om att bilda några nationella militärstyrkor, vilket kanske kan förklaras av att mindre än hälften av befolkningen består av kazacher. Nasarbajev stöder tanken på gemensamma stridskrafter för OSS.

Det verkar tills vidare också som om rubeln kommer att bestå som valuta, rykten om att en kazachisk "som" skulle införas har dementerats av landets finansminister.

Karaktäristiskt nog har Nasarbajev motsatt sig försök att ena de fem centralasiatiska republikerna i OSS. Övriga republiker är betydligt mer muslimskt präglade och har inte heller en lika stor rysk befolkningsgrupp. Ett närmande till de fyra övriga republikerna, Kirgisien, Turkmenistan, Uzbekistan och Tadzjikistan, skulle leda till en försvagning för gammelkommunisternas ställning i Kazachstan.

Sammanfattningsvis kan sägas att Kazachstan är en av de republiker som genomgått minst förändringar. De gamla Gorbatjov-kommunisterna är fast förankrade vid makten.

Militär och ekonomi rullar på i gamla hjulspår, med vissa försiktiga privatiseringsexperiment. Någon demokrati att tala om har inte heller genomförts. □

Nujomas flygplansaffärer

Medan det av Sverige favoriserade ANC äventyrar den demokratiska processen i Sydafrika med sina utspel, skämmer en annan av Sveriges favoritrörelser ut sig på annat sätt i Namibia. Det är naturligtvis det socialistiska Swapo, som med Sam Nujoma som president haft makten i Namibia sedan självständigheten 1990, som avses.

Nujoma har nyligen inköpt ett privat jetplan för en summa motsvarande 162 miljoner kronor. Då skall man veta att hela svenska landramsbudgeten för ett år till Namibia uppgår till 100 miljoner... Contra har granskat affären.

Det var i mitten av april som Swapo-presidenten Sam Nujoma offentliggjorde beslutet att köpa ett privat president-jetplan för 27 miljoner dollar (80 miljoner rand).

Planet, som är en fransktillverkad Falcon 900 B, anlände till Namibias huvudstad Windhoek den 21 juli. Köpesumman, motsvarande 162 miljoner kronor, är väsentligt mer än vad Sverige årligen betalar ut i bilateralt bistånd till Namibia.

– Vi betalar ut omkring 100 miljoner per år samt därutöver pengar som stöd för olika insatser när det gäller demokratiutveckling, miljö och jämställdhet, säger Annelie Lindahl-Kenny vid Sveriges ambassad i Windhoek.

"Absurt"

Det är naturligtvis besvärande för svensk biståndspolitik att en av dess absoluta favoriter genom åren, Swapoledaren Sam Nujoma, skall bete sig på det här sättet.

Mikael Söderbäck, biträdande chef vid biståndskontoret för svenska ambassaden i Windhoek, säger till Contra:

– Vi tycker alla här nere att det hela är absurt. Givetvis kommer detta att finnas med på listan när vi skall bedöma biståndet till Namibia. Det finns både positivt och negativt att säga om Swapo-regeringens sätt att hantera biståndet, men detta tillhör avgjort det negativa.

Detta bekräftas av Söderbäckts kollega i

Swapo-presidenten Sam Nujoma köper privat jetplan för 162 miljoner kronor.

Windhoek, Annelie Lindahl-Kenny.

– Framförallt är det dålig timing från Swapos sida att gå ut med flygplansköpet samtidigt som man vädjar till omvärlden om biståndshjälp mot den torra som härjat i hela södra Afrika i år. Folk här har ju tvingats att nödslakta boskap och vidta andra drastiska åtgärder, även om Namibia inte drabbats allra hårdast.

Men medan Sveriges diplomatiska ombud på plats sins emellan är nog så kritiska, så har man inte formellt kritiserat Swapo-regimen i Windhoek. Möjligen har

man från svensk sida snuddat vid flygplansköpet vid privata sammanträffanden med regeringsrepresentanter.

"Inte till pressen"

Vid utrikesdepartementet i Stockholm verkar man inte känna till frågan överhuvudtaget. Björn Sternby vid den politiska ledningen för UD:s biståndsavdelning säger:

– Det här är inget som jag känner till, men om det skulle vara riktigt så är det ju minst sagt märkligt.

UD:s Mattias Mossberg gör denna kommentar till Contras reporter:

– Jag har svårt att kommentera vad man gör i den här frågan, och om vi vidtar några åtgärder så vänder vi oss nog direkt till regeringen i Windhoek och inte till pressen.

Sedan Contra uppmärksammat UD på Nujomas svindlande affärer, har man faktiskt agerat i frågan. Sverige jämte andra nordiska länder har dragit in det planerade katastrofbiståndet till Namibia, ett bistånd som skulle ha getts på grund av den svåra torkan.

Sverige anslog i maj totalt 300 miljoner kronor till länder i södra Afrika, pengar som Namibia nu alltså inte får någon del av.

300 flygtimmar

Chefredaktör Hans Feddersen vid den mest ansedda dagstidningen i Windhoek, den tyskspråkiga *Allgemeine Zeitung*, har sett till att Swapos affärer utsatts för kritisk granskning. Han framhåller:

– Vad som är anmärkningsvärt är alltså att Nujoma offentliggör regeringens köp av presidentplan för representation en dag, medan han dagen därpå vädjar till omvärlden om ett stöd på 173 miljoner dollar (över en miljard kronor) på grund av den svåra torkan.

Affären Nujoma har givit upphov till en rad frågetecken:

• Varför har presidentplanet antecknats för 300 flygtimmar redan innan det tagits i bruk!?

• Underhåll av denna typ av flygplan finns inte tillgänglig i Afrika – planet måste därför rimligen föras till Frankrike eller USA för underhåll.

• I den officiella köpesumman ingår inte underhåll, bränslekostnader eller pilotlöner.

Val i november

– Den förklaring till köpet som Swaporegeringen angivit går ut på att ett officiellt

presidentplan avsett för representation kommer att ge Namibia bättre PR, säger redaktör Hans Feddersen.

– Ett officiellt plan av det här slaget medför festivitas med blåsorkester, röda matar osv. Man kan ju ställa denna påstådda PR-vinst mot behovet av hjälp för torkans offer...

Dessutom, säger Feddersen, kostade det presidenten och premiärministern under de två år som gått sedan Namibia blev självständigt 1990 motsvarande 7,5 miljoner kronor i biljettkostnader att flyga i privatplan i stället för i presidentjet.

Detta gällde alltså för endast två personer. – Vad kommer det då att kosta presidenten, premiärministern och de övriga 17 passagerarna i presidentplanet? Och presidentens resällskap är väsentligt större än så. Alltså krävs ytterligare plan.

En sak är klar, och det är att hela den här historien är "gefundenes fressen" för det största oppositionspartiet Demokratiska Turnhallealliansen (DTA). I november väntar regionala val i Namibia, och då får vi se vad skandalen Nujoma innebär i reda röster. □

Av Rune Westin

Lögnerna i JFK

Det har blivit allt vanligare att amerikanska filmer beskriver demokratins främsta försvarare som konspiratoriska organisationer, inom vilka det arbetar "skumma" individer med ont uppsåt.

Den oro som Reagan visade redan under sin tid som skådespelare över kommunistisk infiltration i Hollywood ter sig långt ifrån obefogad när man ser hur filmer som *JFK* försöker påverka den allmänna opinionen. Avsikten är att allmänheten, och då inte minst den yngre generationen, ska hysa misstro mot CIA, Pentagon och andra organisationer med anti-kommunistisk inriktning.

Det mest oroande beträffande filmen *JFK* är att den innehåller en mängd felaktigheter. *JFK* presenterar lögn som fakta. Här följer några exempel:

Påstås i JFK:

Enligt filmen mördades den homosexuelle David Ferrie – av regissören Oliver Stone beskriven som aktiv deltagare i Kennedy-mordet – av kubaner. Detta skulle ha skett för att tysta Ferrie, innan han hunnit bekän-

na sin delaktighet för distriktåklagaren Jim Garrison.

Fakta:

I själva verket mördades inte David Ferrie. Han dog av hjärnblödning.

Påstås i JFK:

Mötet (i slutet av filmen) mellan mr X (översten i flygvapnet L. Fletcher Prouty, spelad av Donald Sutherland) och Jim Garrison ska enligt filmen ha ägt rum mellan 1967 och 1969.

Fakta:

Mark Lane (f d juridisk rådgivare till den religiöse ledaren Jim Jones, som begick självmord i Guyana tillsammans med sina anhängare 1978) hävdade i australienska ABCs nyhetsmagasin *Lateline* att Prouty inte träffade distriktåklagaren Jim Garrison förrän 1988, alltså tjugo år senare än vad som framgår av filmen.

Proutys trovärdighet kan för övrigt ifrågasättas. Redan 1973 skrev han den anti-amerikanska boken *The Secret Team: The CIA and its Allies in Control of the United States and the World*. Prouty är dessutom nära lierad med den antisemitiska organisationen Liberty Lobby, vars nyckelmedlemmar inkluderar före detta medlemmar i John Birch Society och anhängare till David Duke, f d ledare inom Ku Klux Klan.

Med hjälp av Proutys försäkringar i slutet av filmen till

Garrison, att "denne är på rätt väg och att CIA låg bakom mordet" försöker regissören Oliver Stone understryka *JFK*s sanningshalt. Men Stones intention förutsätter att Prouty är trovärdig. Talar Prouty osanning faller filmens teser platt till marken.

Påstås i JFK:

Enligt *JFK* mördades – dvs "tystades" – Jack Ruby, gangstern som sköt Oswald.

Fakta:

Jack Ruby "tystades" inte: Han dog av cancer i bukspottsskörteln.

Påstås i JFK:

• *JFK* hävdas att Kennedy planerade att ta hem de amerikanska trupperna från Vietnam och att "etablissemangen", dvs CIA och Pentagon, därför motiverades att göra sig av med Kennedy och ersätta honom med den betydligt mer hårdføre Lyndon B Johnson.

Fakta:

Enligt ett memorandum över Kennedys säkerhetspolitiska inriktning (National Security Action Memorandum, nr 273), daterat den 21 november 1963, hade Kennedy inga planer på att dra tillbaka trupperna från Vietnam.

Däremot föreslogs att 1 000 amerikaner i Vietnam, soldater och annan personal, skulle få tillstånd att fira jul i USA. Något allmänt amerikanskt tillbakadragande handlade det inte om.

Historikern Stanley Karnow konstaterar att tillbakadragandet av dessa 1 000 personer enbart betydde ett tillfälligt utbyte av personal, inte ett permanent tillbakadragande påbörjats. Militärexperten William Gibbons hävdar att Kennedy skulle ha fortsatt Vietnamkriget på samma sätt som Lyndon B Johnson gjorde.

Påstås i JFK:

I *JFK* visas autentiskt filmmaterial från en intervju som det välkända amerikanska "nyhetsankaret" Walther Cronkite gjorde med Kennedy. Intervjumaterialet föregås i filmen av en kort sekvens där Kennedy uttrycker en tilltagande trötthet över Vietnamkriget.

Fakta:

En viktig del av Cronkites intervju har bortredigerats. Där påpekar Kennedy att "det skulle vara ett stort misstag att dra tillbaka trupperna från Vietnam". Yttrandet passade uppenbarligen inte in i regissören Oliver Stones konspirationsteser.

En vecka efter Cronkites intervju intervjuades Kennedy av David Brinkley: Kennedy bekräftar under denna intervju sin tro på den s k dominoteorin: Om Vietnam tillåts falla skulle också andra länder i Sydostasien tillfalla kommunisterna.

Påstås i JFK:

I *JFK* framställs Lee Harvey

Oswald som oskyldig.

Fakta:

• Vittnet Howard Brennan såg en man skjuta med gevär från ett fönster i den byggnad, där polisen senare hittade patronhylsor som visade sig komma från Oswalds gevär.

• Oswald bror är helt övertygad om att Oswald ensam sköt presidenten. Någon CIA-konspiration tror han inte på.

• 1967 ansåg Jim Garrison att Oswald var skyldig till mordet

re medgivit att Garrison led av en rad psykiska defekter, bl a "övermod" och "paranoja"? Och varför avslöjades denna bild av Garrison inte i filmen?

Kan filmen vara en konsekvens av att Stone själv lider av paranoja? När president Bush jämförde *JFK* med ryktena om att Elvis Presley fortfarande är i livet, replikerade Stone omgäende i tidskriften *Daily Variety* att president Bush själv ingick i konspirationen.

En amatörfilm från mordplatsen visar att skotten kom bakifrån, vilket motsäger tesen att det fanns fler än en gärningsman.

på Kennedy. Sedermera har Garrison ändrat sin version till att Oswald skulle vara oskyldig.

• I en amatörfilm från mordplatsen, tagen av Abraham Zapruder, visar en bildruta (ruta 313, enligt mordutredningen) att hjärnsubstans och blod sprutar uppåt och framåt. Det visar att skottet måste ha kommit bakifrån.

Varför gjordes filmen?

Vad motiverade då Oliver Stone att göra filmen *JFK* med så många uppenbara historiska och tekniska felaktigheter? Vad motiverade honom att bygga en film på Garrisons otroliga konspirationsteser, när Stone i januari numret av tidskriften *Premie-*

Inför National Press Club i Washington i januari 1992 angrep Oliver Stone journalistkåren och beskyllde en hel generation journalister för att "försiktigt" och "medvetet" ha förvrängt fakta kring Kennedymordet. Stone anklagar plötsligt praktiskt taget alla för att vara med i konspirationen!

Intressantast är kanske dock den bekännelse som Oliver Stone gjorde för Jennet Conant, nämligen att han inte personligen godtog Warrenkommissionens slutsats och därför ansåg det nödvändigt att "bekämpa den myten genom att skapa en annan myt".

Det är ingen tvekan om att Stone återigen lyckats med sin

föresats att misstänkliggöra det amerikanska etablissemanget, efter att tidigare ha regisserat en rad anti-amerikanska filmer som *Salvador*, *Plutonen*, *Wall Street* och *Född den 4 juli*.

Det kan inte vara svårt att göra en film som *JFK* när man som Stone får stöd av en rad skådespelare med vänstersympatier. Det gäller t ex Cissy Spacek, Ed Asner och Jack Lemmon.

Ed Asner, som spelar skum detektiv i *JFK*, var under Ronald Reagans ämbetsstid mycket aktiv i organiserandet av en fond, genom vilken allmänheten finansierade stöddja kommunisternas undergrävande verksamhet i Latinamerika. Journalisten Jan Lindström publicerade i mitten av 1980-talet ett par artiklar i *Expressen* som stödde Asners aktiviteter och misstänkliggjorde Reagans utrikespolitik.

Donald Sutherland, som spelar den mystiske mr X i "*JFK*", har däremot öppet deklarerat att han inte tror på någon CIA-konspiration. Han var med i filmen enbart på grund av sin respekt för Stone som regissör.

Sovjetisk konspiration?

Vad som helt saknas i *JFK* är de motiv som Moskva hade att mörda Kennedy.

Både vad gäller Kubakrisen och Vietnamkriget utgjorde Kennedys politik ett hot mot Sovjets imperialistiska strävanden. Självfallet låg det i Sovjetunionens intresse att förvirra allmänheten, inte minst vad gäller Lee Harvey Oswalds skuld. Oswald tillhör det fåtal amerikaner som "hoppat av" i Sovjet. Han tillbringade inte mindre än tre år i Sovjet, innan han återvände med sin sovjetiska hustru Marina.

Avhopparen Anatolij Golitsyn har antytt att Oswald kan ha hjärntvättats och instruerats att mörda Kennedy. Det luktar helt klart mer sovjetisk än amerikansk konspiration vad gäller mordet på Kennedy. □

BOK-NYTT

Under Boknytt recenserar aktuell litteratur från skilda förlag. Böckerna kan köpas genom Contra endast där så uttryckligen anges.

Landet i mitten

Hur kunde det hända? Hur kunde det gå så fort? Hur kommer det sig att nationalismen exploderar i Öst, nu när väst börjar betrakta den som ett avslutat kapitel? Och hur kommer allt detta att påverka vår folkhems-idyll?

Dessa och andra liknande frågor försöker Ingmar Karlsson besvara. Författaren är sedan 1987 verksam som minister vid den svenska ambassaden i Bonn, och han har i sin med föredömlig snabbhet färdigställda skrift visat att han både har en central utsiktsposition och gedigna bakgrundskunskaper.

Efter en hissnande språngmarsch genom den tyska historien, alltifrån Hermann den Tyskes seger över romarna vid vår tideräknings början fram till Berlinmurens fall, presenteras de olika huvudorterna; kejsarstäderna Aachen, Goslar, Frankfurt; riksdagsstäderna Augsburg och Regensburg; huvudstäderna Wien, Berlin och Bonn.

Gång på gång erinras läsaren om att de starka motsättningarna mellan regionerna och den nästan totala bristen på statlig, rumslig andlig och historisk kontinuitet, som på ett effektivt sätt har förhindrat framväxten av ett självklart nationellt medvetande.

Tyskarnas uppfattning av sig själv har enligt författaren pendlar mellan hybris och mindervärdeskomplex, mellan självbelåtenhet och självmedlidande. På samma sätt kan omvärldens inställning sägas ha växlat mellan ibland motvillig beundran och mestadels mer eller mindre berättigad fruktan.

Effekterna av den senaste (sista?) splittringsperioden kan med fördel studeras i vårt år-

hundrandes språkutveckling. I boken exemplifieras hur frasen "barnen plockar potatis" på "DDR-iska" återges med socialistiska skolpersonligheter deltog framgångsrikt i ett spillfritt insamlande av rotfruktsskördens".

Västsidas skuld i skilsmässan mellan ord och verklighet utgöres emellertid av återföreningsfrågans språkliga respektive realpolitiska behandling. Trots att praktiskt taget alla redan från början måste ha varit medvetna om järnridåns existens och om dess betydelse för balansen mellan stormakterna, liksom om nödvändigheten av Västtysklands integrering i det europeiska samarbetet, kunde konservativa tidningar hela efterkrigstiden igenom envisas med att beteckna DDR som SBZ (Sovjetische Besatzungszone).

Den spännande och njutbart presenterade historiska bakgrunden gör det lättare för läsaren att förstå varför *alla* – både insiktsfulla bedömare och de medagerande politikerna själva – stod så handfallna inför den dramatiska utvecklingen.

Ingmar Karlsson betonar kraftfullt att återföreningen kom till stånd tack vare den klart artikulerade folkviljan – trots politikernas intensiva försök att styra utvecklingen åt ett annat håll. Han ger en sakkunnig framställning av förbundskansler Kohls skiljepunktsprogram och omständigheterna kring dess tillkomst och förverkligande.

Det är svårt att inte känna beundran för Kohls improvisationsförmåga och säkra känsla för att finna vägen mellan alla blindskär. Uppenbart är att han tog sina egna anhängare, den inhemska oppositionen och de främmande makterna på sängen och att han genom glidande

formuleringar, vilkas realpolitiska innehåll fick framträda successivt, lyckades lotsa igenom sitt program trots alla vedermoder.

Ingmar Karlsson ger en översikt över de många försök som gjorts att fastställa gränserna Centraleuropa, detta diffusa område som historiskt sett kanske mest karaktäriserats av de tyska – och judiska – bosättningsarnas framväxt och blomstring.

Under 1980-talet gjorde begreppet Centraleuropa sitt återinträde i den politiska vokabulären. Hur området än må definieras gäller nog den ungerske

författaren György Konrads ord: Centraleuropé är var och en som känner sig sårad, berörd, hindrad, instängd och oroad av vår världsdels delning.

Det är utan tvivel från den utgångspunkten som de problem som väntar det nya Europa måste tacklas.

Det kapitel som behandlar hur Sverige påverkas av det tyska enandet har betecknande nog fått rubriken "Från motorvägsnät till alltings mått".

Det är inga vackra ord som sägs, vare sig om de svenska politikerna, som visat ringa intresse för Europas problem, eller om den svenska skolan som under de senaste årtiondena systematiskt har monterat ner kunskaperna i tyska och franska.

Tiden är knapp och vi måste

på några år reformera vårt undervisningssystem om vår strävan till samhörighet med Europa skall kunna tas på allvar. I det sammanhanget påpekar författaren att ambassaden i Bonn vid mitten av 1980-talet hade lika många besök per år av ledande svenska politiker som ambassaden i Peking hade per vecka.

I slutkapitlet framhålls eftertryckligt att begreppet Europa inte längre kan begränsas till att omfatta enbart EG. Numera måste även Östeuropa och Skandinavien tas med i beräkningen. De nuvarande statsgränserna har förlorat sitt berättigande. I stället växer en regional indelning fram spontant, som ofta skär igenom existerande gränser.

Birger Larsson

Ingmar Karlsson: *Landet i mitten. Tyskland och det nya Europa*. ISBN: 91-7566-227-2.

Maktskiftet

Just nu pågår drabbningar i Mellanöstern mellan judar och deras grannar, i Europa mellan kroater och serber, i f d Sovjet mellan ett otal grupper, i Indien och så vidare.

Alvin Toffler har skrivit boken *Maktskiftet*. I denna maktskiftets tidsålder, skriver han, som ligger framför oss, kommer den primära ideologiska kampen inte längre att utkämpas mellan kapitalistisk demokrati och kommunistisk totalitarism, utan mellan tjugohundratalets demokrati och tiohundratalets mörker.

Regeringar som kontrolleras eller påverkas starkt av extremister som sätter religion, ekologi eller nationalism över demokratiska värden förblir inte demokratiska särskilt länge.

Han erinrar exempelvis om det ryska Pamjatmanifestet. Här finner vi, menar författaren, xenofobisk etnism (främlings-

fientlighet) uttryckligen kopplad till religiös fundamentalism och ekologiskt medeltidssvärmeri – nationalism, religion och ekologi i ett paket.

I vårsta fall frammanas bilden av en rasistisk eller stamorienterad, ekofascistisk, teologisk stat – bästa recept för att undantränga de mänskliga rättigheterna, religionsfrihet och privat äganderätt.

Jag drar mig till minnes hur en potentat i Iran utfärdade sin dom över alla som befattade sig med Samuel Rushdies bok. Inte särskilt trivsamma framtidsvyer – eller hur?

Evald Olsson

Alvin Toffler: Maktskiftet. Wiken.

Det röda nätet

Det röda nätet är titeln på en bok var författare heter Tom Bower. Författaren redogör i boken för KGBs infiltration av den brittiska spionverksamheten i Baltikum 1944–1955.

Den brittiska underrättelsetjänsten, SIS, började 1944 att förbereda uppbyggandet av ett spionnät i Baltikum. Till agenter utsågs baltiska nationalister,

vilka hoppades på att kunna återupprätta de baltiska staternas självständighet.

Vid Andra världskrigets slutskede fanns ett stort antal partisaner i skogarna i Baltikum. Radiomeddelanden talar om 10 000 partisaner i Kurlands skogar, 30 000 partisaner i skogarna i Litauen och ytterligare 10 000 i Estland.

Partisanerna hade den uppfattningen att de västallierade skulle göra stora ansträngningar för att återge de baltiska staterna deras frihet. De västliga underrättelsetjänsterna gjorde å sin sida inget för att ta ur partisanerna denna föreställning. För övrigt så trodde västmakternas underrättelsetjänster liksom emigrantorganisationerna att partisanerna med sina k-pistar och sin radiokommunikation var på god väg att störta Stalin.

Begynnelsen till KGBs infiltration av SIS' agentverksamhet i Baltikum skedde i samband med att ryssarna tillfångatog en grupp agenter, som hade tagit sig i land i Lettland.

Denna händelse utlöste ett raffinerat motdrag av KGB, vilket bestod i att man lyckades förmå en tillfångatagen radiotele-

legrafist, som hade tillhört en partisangrupp i Lettland, att arbeta för KGB.

Under KGBs skickliga ledning lyckades den falske radio-

telegrafisten övertyga britterna om att de hade att göra med en pålitlig informationskälla.

Den fortsatta utvecklingen av SIS' agentverksamhet blev katastrofal. Den ena efter den andra av de agentgrupper som sändes till Baltikum blev offer för KGBs smarta manövrer. Några av agenterna började efter lämplig övertalning att arbeta för KGB, andra sändes direkt till Sibirien. I en del fall meja-

des de ned så fort de nådde fram.

Till KGBs strategi hörde också att bilda falska partisangrupper, hos vilka SIS' utsända agenter bereddades tillfälle att vistas, ovetande om att de befann sig bland KGB-män.

KGBs operative chef i Baltikum, Janos Lukasevics, lyckades to m att få en erfaren KGB-man placerad i SIS' högkvarter i London. I sin blåögdhet sände även SIS ansenliga summor till, som man trodde, sina agenter i Baltikum. Lukasevics skröt senare med att det var SIS som hade finansierat hela den baltiska KGB-operationen.

För partisanerna i Baltikums skogar var det naturligtvis en omöjlighet att besegra Röda armén, och efter fem års bittra strider började partisankriget att lida mot sitt slut.

Den brittiska underrättelsetjänstens spionverksamhet i Baltikum utgör med sin häpnadsväckande godtrogenhet och aningslöshet ett ytterst mörkt kapitel i denna organisations historia.

David Stavenheim.

Tom Bower: Det röda nätet. Prisma. ISBN: 91-518-2427-2.

CONTRA 6 1992

I nästa nummer av Contra fortsätter vår artikelserie om de länder som ingått i före detta Sovjetunionen. Då kommer också den tidigare utlovade artikeln om inspelningen av Carl-Anders Dexters nya låtar. Och som vanligt mycket mer.

...kommer i oktober